

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 63

София, сряда, 30 мартъ

1932 г.

65. заседание

Вторникъ, 29 мартъ 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 30 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1329	Законопроекти:	
Предложение за одобрение V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 5 мартъ 1932 г., протоколъ № 19. (Съобщение)	1329	1. За насърчение съенето на захарно цвекло и производството на захаръ. (Първо четене — продължение разискванията и приемане, приемане и на второ четене)	1330, 1336
Питане отъ народния представител Х. Трайковъ къмъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно отвлечането на неврокопскитъ общински съветници при връщането имъ отъ София за Неврокопъ. (Съобщение)	1329	2. За изменение на чл. чл. 50, 69 и 71 отъ закона за горитъ. (Второ четене)	1349
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1350

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присъствуватъ нужното число народни представители, заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Ангеловъ Боянъ, Апостоловъ Драгомиръ, Арабаджиевъ Петко, Ачковъ Димитъръ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Буковъ Асенъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Георгиевъ Стоянъ, х. Галибовъ Хюсеинъ, Дековъ Петко, Деневъ Сѣби Димитровъ, Димитровъ Захари, Димитровъ Коста Желевъ, Димчевъ Василъ, Дойчиновъ Никола, Докумовъ Борисъ, Думановъ д-ръ Никола, Ецовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ Недковъ, Икономовъ Андрей, Икономовъ Димитъръ, Йонетовъ Георги, Казанаклиевъ Георги, Каракашевъ Никола, Кемилевъ Никола, Кирчевъ Стефанъ, Колевъ Петко Пеневъ, Краевъ Костадинъ, Куртевъ Иванъ, Кушевъ Вѣчко Стоевъ, Кършовски Крумъ, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лунговъ Николай, Лѣкарски Иванъ, Мариновъ Василъ, Маринчевъ Георги, Мартуковъ Алекси, Мечкарски Тончо, Митковъ Сеферинъ, Митовъ Генко, Молловъ Владимиръ, Момчиловъ Стоянъ, Момчиловъ Тодоръ, Мустафовъ Али, Николайовъ Лазаръ, Орозовъ Александъръ, Пентиевъ Антонъ, х. Петковъ х. Георги, Петковъ Стефанъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Стефанъ, Радоловъ Александъръ, Райковски Минко, Рафаиловъ Филипъ, Родевъ Христо, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Статевъ Христо, Стойковъ Апостолъ, Стойновъ Иванъ, Таслаковъ Цвѣтко, Тахировъ Хафузъ Юсеинъ, Ташевъ Димо, Франга д-ръ Александъръ, Христовъ Александъръ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Чолаковъ Христо, Шидерски Едрю, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василъ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

- На г. Георги Казанаклиевъ — 4 дни;
- На г. Костадинъ Краевъ — 6 дни;
- На г. Филипъ Рафанловъ — 3 дни;

На г. Цачо Цачевъ — 3 дни;
На г. Георги Чернооковъ — 2 дена;
На г. Борисъ Докумовъ — 3 дни и
На г. Деню Тотевъ — 1 день.

Народниятъ представителъ г. Николай Лунговъ моли да му се разреши 10 дни отпускъ по болестъ. Предстази медицинско свидетелство. Понеже се е ползувалъ досега съ 21-дневенъ отпускъ, следва Събранието да му разреши искания отпускъ.

Които сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ г. Николай Лунговъ 10-дневенъ отпускъ по болестъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че отъ Министерството на външнитъ работи и на изповѣданията е постѣпило предложение за одобрение V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 5 мартъ 1932 г., протоколъ № 19. (Вж. прил. томъ I, № 48)

Това предложение ще се раздаде на г. г. народнитъ представители и ще се постави на дневенъ редъ.

Постѣпило е питане отъ народния представителъ г. Христо Трайковъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно отвлечането на неврокопскитъ общински съветници при връщането имъ отъ София за Неврокопъ.

Това питане ще се изпрати на г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, за да отговори.

П. Стоевъ (раб): За да остане въ архивата!

Х. Трайковъ (раб): Моля да се даде по-бързо отговорътъ, защото се касае за отвлечане на общински съветници.

И. Симеоновъ (д): Тѣ сѣ демократи, защо питате вие? Вѣроятно вие сте ги отвлѣкли!

Н. Гашевски (нац. л): Шашарми искатъ да правятъ. (Възражения отъ работниците)

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля, г-да, нѣмате думата.

Пристапваме къмъ разглеждане на първа точка отъ дневния редъ — **трето четене законопроекта за търговията съ външни платежни срѣдства.**

Г. министърътъ на финанситѣ отсъствува, затова тая точка отъ дневния редъ ще се отложи.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ: **първо четене законопроекта за насърчение сѣтенето на захарно цвекло и производство на захаръ — продължение разискванията.**

Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Предлаганиятъ мѣстичекъ законопроектъ, който има за задача да осигури засѣването на необходимото пространство съ захарно цвекло, за да можемъ да добиемъ едно производство на захаръ, достатъчно да задоволи нуждитѣ на мѣстната консомация, предизвика тукъ едни дебати, които се докоснаха дори до въпроса за насърчение на нашата мѣстна индустрия, за жертвитѣ, които биха могли да се направятъ и които биха се оправдали за нейното насърчение, като се стигна даже отъ нѣкои отъ ораторитѣ — като г. Пастуховъ — до подозрения, че захарътъ може и въ този случай да упражни своето сладко въздействие при разрешаването на спора между правителството, по-специално между Министерството на земледѣлието и така наречения захаренъ картелъ, който, като картелъ въ настоящия моментъ, поне формално, не съществува, понеже е разтуренъ отъ картелния съдъ.

П. Стоевъ (раб): Нелегално продължава да съществува.

Н. Падаревъ (д. ст): Защо казвате „поне формално“?

А. Капитановъ (з): Г. г. работниците искатъ да се съборятъ фабрицитѣ, за да се разтури картелътъ! Така разбиратъ тѣ.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. Пастуховъ каза, че и по настоящия законопроектъ захарнитѣ фабрики оставатъ да съществуватъ. Дълга да заявя, г. г. народни представители, че нашата целъ не е да унищожаваме фабрицитѣ, да туримъ край на тѣхното съществуване, още по-малко пъкъ да туримъ край на тѣхната дейностъ. Никой разуменъ стопански деятель въ нашата страна не може да бѣде противъ съществуването и противъ насърчението на оная индустрия, която има коренитѣ си въ нашето национално производство, която черпи суровитѣ си материали отъ нашето земледѣлие. Захарната индустрия е една отъ тия индустрии, които преработватъ суровия продуктъ — цвеклото — който се добива отъ нашата земя. И, следователно, тя може да оправдае и заслужава едни насърчения, едни привилегии, които, обаче, не могатъ да бѣдатъ безгранични. И ако ние погледнемъ въ това отношение политиката на всички страни, ще видимъ, че навсѣкжде, независимо отъ възможността да получатъ отъ съседитѣ си по-евтина, била цвеклова, била трѣстена захаръ, навсѣкжде тия насърчения — за да запазятъ, за да покровителствуватъ, за да защитятъ своята индустрия отъ конкуренцията на чуждата индустрия — сѣ съществували.

За да илюстрирамъ мисълта си, ще ви посоча вноситѣ мита на 100 килограма, които нѣкои отъ държавитѣ сѣ наложили на чуждата захаръ, която иска да премине тѣхнитѣ граници. Испания е наложила вносно мито на 100 килограма чужда захаръ 11.58 долара; Чехословашко — 10.95 долара; Турция — 9.99 долара; Италия — 4.63 долара; България — 5.76 долара; Полша — 5.61 долара; Унгария — 5.27 долара; Съветска Русия — 5.15 долара. Както виждате, въ Съветска Русия сѣвсемъ не сѣ възхитени отъ теорията на работническия представител тукъ, който ни казваше, че най-сполучливото разрешение на въпроса ще бѣде да премахнемъ вноситѣ мита, да вдигнемъ теленитѣ мрежи на нашата граница, за да може чуждата захаръ да дойде у насъ по 3.50 л. килограма.

Истина ли е, г. г. народни представители, че днесъ на свѣтовното тържище цената на захарътъ е спаднала подъ 4 л. килограма? Истина е. Но истина е, отъ друга страна, че въ никоя страна консоматорътъ не яде захаръ по 4 л. килограма. Защо? Защото тази цена иматъ само тия количества захаръ, които излизатъ на външния пазаръ. Всички държави, които произвеждатъ сами захаръ, обременяватъ своя консоматоръ съ известни вътрешни данъци, отъ една страна, а отъ друга, даватъ възможностъ на фабрикантитѣ на захаръ, чрезъ по-високата цена, на която могатъ да пласиратъ своето производство вътре, да намалятъ частъ отъ тѣзи голѣми загуби, които тѣ понасятъ при износа.

Затова виждаме, че всички страни, както е и въ нашата, сѣ обложили твърде тежко захарътъ. И въ една Франция, където, безспорно, индустрията е много по-стара, може да се предполога и по-усъвършенствувана, където има много по-голѣми пазарѣ и пласментъ на захарътъ, въ настоящия моментъ захарътъ се продава наедно по 18.73 л., а надребно — по 21.50 л. при 6.83 л. държавни налози; въ Германия захарътъ наедно се продава по 20.80 л., а надребно — по 22.80 л. при 6.94 л. държавни налози; въ Чехословашко надребно се продава по 25.60 л. при 7.63 л. държавни налози; у насъ при държавни налози 9.20 л., продажната цена на цвеклото е 22 л., при една цена на цвеклото много по-голѣма отъ тази, която плащатъ на чехословашкитѣ цвеклопроизводители. Въ Чехословашко цената на цвеклото е 450 л. на тонъ, въ Германия е 600 л. на тонъ — толкова, колкото се плащаше и у насъ — а въ Франция е 1.034 л. на тонъ.

П. Стоевъ (раб): Хубава теза за захарния картелъ за щипава, г. министре!

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля, г. Стоевъ!

Министъръ Д. Гичевъ: Ще видимъ на кого е тази теза.

П. Стоевъ (раб): Преди 21 юний какво говорѣхте!

Министъръ Д. Гичевъ: За да видите, че навсѣкжде държавитѣ, поради своитѣ нужди, сѣ се принудили да наложатъ на този артикулъ отъ първа необходимостъ фискални тежести и да го поскъпятъ, азъ ви прочетохъ една таблица за вноситѣ мита и за ценитѣ. Мога да ви посоча и още нѣкои примѣри, отъ които ще видите какви голѣми даждия тежатъ върху захарътъ за вътрешна консомация въ други нѣкои страни. Така, напр., въ Италия на 100 килограма захаръ се плаща акцизъ 20.95 долара — около 28—29 л. на килограмъ; въ Съветска Русия на 100 килограма захаръ се плаща акцизъ 15.44 долара — около 20 л. на килограмъ захаръ, която се употребява вътре въ страната. И затова цената на захарътъ, която се консумира отъ руското работничество и рускитѣ селяни, е най-малко два пѣти и половина по-висока отъ цената на тая захаръ, която употребяваме ние тукъ, въ България.

П. Стоевъ (раб): Това е цената на захарътъ за свободния пазаръ, но не и за работниците, г. министре.

Министъръ Д. Гичевъ: Петко Напетовъ ще те опровергае.

П. Попивановъ (з): Вашата теза сега харесва ли Ви се?

П. Напетовъ (раб): 60 копейки е.

Министъръ Д. Гичевъ: Безъ акциза — да. Но като турите и акциза...

П. Попивановъ (з): Петко Напетовъ и 10 години да живѣе тамъ, нѣма нищо да види.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Благодарение насърчението, което нашата държава е давала на захарната индустрия, имаша близо 3 милиона килограма производство презъ 1910 г., при единъ вносъ на захаръ въ страната, напр., презъ 1913 г., около 23 милиона килограма, ние сме достигнали да имаме една захарна индустрия, която днесъ не само е въ състояние да задоволява напълно нуждитѣ на нашия вътрешенъ пазаръ — презъ изтеклата година ние сме внесли само 3.471 кгр. захаръ — но съ своя капацитетъ е въ състояние да задоволи двойно по-голѣмитѣ нужди отъ тѣзи, които имаме въ нашата страна. И тукъ вече ние се натъкваме на следното обстоятелство. Захарнитѣ фабрики винаги сѣ гледали да използватъ изключително привилегията, която иматъ на вътрешния ни пазаръ. И въ години дори, когато тѣ сѣ имали производство по-голѣмо, отколкото сѣ нуждитѣ на вътрешния пазаръ; когато цената на захарътъ на външното тържище не бѣше така ниска, както е сега, когато тя се приближаваше или бѣше равна на производствената цена, на коstumетата цена — и въ тия години захарнитѣ фабрики у насъ не сѣ правили износъ, защото сѣ предпочитали голѣмитѣ изгоди, които имъ е давалъ тогава вътрешниятъ пазаръ. На васъ е известно, че преди 2—3 години захарътъ у насъ се продаваше по 28 л. килограма. Като извадите отъ тази цена около 8.20 л. държавни даждия, акцизъ и октроа, оставатъ около 18—20 л. на килограмъ — различно презъ разнитѣ години —

които захарните фабрики получаваха за своя продукт. И, за голъмо нещастие, ние виждаме, че през известен период от време, когато щокът на фабриките им е позволявал да прекратят своята кампания, тѣ сж прекратявали, преставаха сж да произвеждат, хвърляха сж готовото свое производство на вътрешния пазаръ, използвайки привилегированото положение, което иматъ, използвайки защитителнитѣ мита, които държавата, за да насърчи и покровителствува захарното производство въ страната, е наложила, за да могатъ да смъкнатъ изключително за себе си един голѣм печалби, недържейки смѣтка за интереситѣ и за нуждитѣ на народното ни стопанство, нито пъкъ за интереситѣ на земледѣлца-производителъ, който дава суровия продуктъ за захарта — захарното цвекло. И затова ние виждаме, че презъ 1924 г. възникна конфликтъ между Министерството на земедѣлнето и захарофабрикантитѣ, въ резултатъ на който имаме незабвене захарно цвекло и непроизвеждане на захаръ. И тази година, когато захарнитѣ фабрики, не по вина на българския консоматоръ, не по вина на българския цвеклопроизводителъ, иматъ въ своитѣ складове около 40 милиона килограма захаръ, иматъ една количество захаръ, отъ което около 20 милиона килограма ще остане непласирано въ началото на новата кампания, което количество тѣ трѣбва да изнесатъ, ние виждаме у тѣхъ да се проявява желанието или да задържатъ това количество, за да могатъ да го хвърлятъ по-късно на вътрешния пазаръ, за да използватъ благоприятнитѣ цени, или пъкъ да се наложатъ съ едни условия, които ще могатъ да гарантиратъ изключително тѣхнитѣ интереси.

На васъ е вече известно отъ това, което се изнесе въ вестницитѣ и отъ това, което днесъ захарниятъ картелъ изнася пакъ въ нѣкои вестници, съ своитѣ платени изложения, какво захарнитѣ фабрики, за да засѣятъ и да произведатъ тази година, претендиратъ да се намали най-напредъ цената на захарното цвекло отъ 600 на 500 л. тона, а продажната цена на захарта, която бѣше намалена на килограмъ съ 2 л., плюсъ 60 ст. амбалажъ, значи, съ 2.60 л., плюсъ единъ левъ увеличаване на акциза, значи, намали се съ 3.60 л. онова, което получаваха захарнитѣ фабрики срещу килограмъ захаръ — претендиратъ да се увеличи въ смисълъ, да се установи старата продажна цена, увеличена съ още единъ левъ, за да могатъ по този начинъ да наваксатъ частъ отъ загубата, която ще бждатъ принудени да претърпятъ отъ това количество захаръ, което трѣбва да изнесатъ извънъ границитѣ на България.

Защо Министерството на земедѣлнето и правителството не можеха да се съгласятъ на условията на нашитѣ захарни фабрики? Заради това защото ние смѣтаме, че износната премия г. г. фабрикантитѣ сж я получили на нѣколко пѣти. Въ годинитѣ, като 1928 и 1929, когато тѣ имаша единъ пласментъ надъ 30 милиона килограма захаръ, ние виждаме, че количествата, които сж изнесени, сж нищожни. На захарнитѣ фабрики имъ бѣше дадена възможностъ да трупатъ тукъ много голѣми печалби за смѣтка на българския консоматоръ, безъ да бѣха заставени излишнитѣ количества или известенъ процентъ отъ захарта, употребявана за вътрешна консомация, да изнесатъ, за да не се натрупатъ тия запаси, които днесъ затрудняватъ производството на ново количество захаръ. Миналата година, за да се улесни износътъ на тия запаси, които сж били около 15 милиона килограма, тогавашниятъ министъръ на земедѣлнето внесе и Народното събрание гласува единъ законопроектъ, по силата на който правителството се задължи да наложи на цвеклопроизводителитѣ да имъ бжде плащано захарното цвекло по 600 л. тона, като стотарката отиваше за единъ фондъ, специалното предназначение на който бѣше да дава премии на изнесенитѣ количества захаръ въ чужбина. Ангажментитѣ на правителството бѣха, съ тия около 18 милиона лева, които се събраха отъ по 100-тѣ л. на всѣки тонъ произведено цвекло и закупено отъ фабриките, да даде по 5 л. на всѣки килограмъ захаръ, изнесенъ въ чужбина. И, за голѣмо съжаление, г. г. народни представители, ако азъ започна да ви чета договора, сключенъ между министъра на земедѣлнето тогава, г. Григоръ Василевъ, и представителитѣ на захарнитѣ фабрики, вие бихте помислили, че това е една спогодба, че това е единъ договоръ, сключенъ на барабанъ; единъ договоръ, сключенъ не между равни страни, но между победителъ и победенъ. И въ ролята на победения, за голѣмо съжаление, намираме Министерството на земедѣлнето и държавнитѣ имоти. То гарантира на захарнитѣ фабрики вътрешния пазаръ, то имъ гарантира и една премия, по 5 л. на всѣки изнесенъ килограмъ захаръ. Срещу това, обаче, захарнитѣ фабрики задължаватъ, че тѣ ще се постараятъ да засѣятъ известно

количество цвекло, нужно за вътрешна консомация. А вие знаете, че постараването е нѣщо съвършено неопредѣлено. Ще кажатъ: „Постарахме се, но не успѣхме“; „Постарахме се, но не можахме“, или „Постарахме се, колкото нашитѣ интереси и смѣтки изискваха“, а не толкова, колкото изискваха смѣтките и интереситѣ на националното стопанство и на българската държава. Но нѣщо по-лошо: по-нататъкъ въ тази спогодба вие ще видите, че държавата е длъжна да имъ осигури една премия на едно количество отъ 15 милиона килограма. И ако захарнитѣ фабрики бѣха изнесли това количество, ние трѣбваше да намѣримъ тия 75 милиона лева — около 58 милиона лева въ повече отъ събранитѣ, казано е въ спогодбата — въ началото на м. мартъ, за да се попълнятъ нуждитѣ суми въ фонда и да се плати премията за изнесеното количество захаръ. И ако, казвамъ, захарнитѣ фабрики тази година не бѣха толкова алчни да задържатъ всичкото си производство на вътрешния пазаръ, откъдето могатъ да получатъ по-голѣма цена; ако бѣха се изхитрили да изнесатъ 10 или 15 милиона килограма, ние днесъ, по силата на спогодбата на г. Григоръ Василевъ, щѣхме да бждемъ принудени да дадемъ на цвеклопроизводителъ по 300 л. на тонъ, за да се изпълни ангажмента, поетъ отъ Министерството на земедѣлнето по отношение на захарнитѣ фабрики. Защото въ спогодбата е казано, че въ никой случай цената на цвеклото не може да бжде 700 л. и при тази максимална цена ще се види, какво трѣбва да се отдели за фонда „насърчение износа на захаръ“, за да може да се плати на фабрикантитѣ на захаръ. А при това производство на цвекло, което ние ще имаме, за да добиемъ захаръ, колкото е необходима за вътрешната консомация, ние трѣбва да отделимъ най-малко по 400 л. на тонъ, за да добиемъ тая сума, която би била необходима, ако захарнитѣ фабрики се бѣха възползували отъ спогодбата, сключена между тѣхъ и Министерството на земедѣлнето. Азъ казвамъ, че има да благодаримъ на захарнитѣ фабрики, които, ръководени отъ своята алчностъ, ръководени отъ съображението да могатъ да продадатъ само на вътрешния пазаръ и да използватъ вътрешната цена, която е много по-голѣма, не изнесоха. И днесъ, поради тѣхна вина, тоя тежъкъ ангажментъ, тоя страшно задължение по отношение на захарнитѣ фабрики пада, и ние се намираме съ развързани ръце.

Какви съображения имаша захарнитѣ фабрики, когато представиха своето искане за увеличение цената на захарта въ вътрешния пазаръ и за намаление цената на цвеклото? Съображенията имъ бѣха, че правителството ги е изправило предъ едно ново положение, като намалило съ 3.60 л. продажната цена на захарта и като ги заставило тѣ да продаватъ захарта на вътрешния пазаръ, вмѣсто по 16.40 л., по 12.80 л. И отъ тамъ искането да се ограничи производството на цвекло, а следъ разтурянето на картела, да се опредѣли отъ министерството процентътъ на захарта, който всѣка фабрика ще пласира въ страната ни и, най-важното, да се задължатъ всѣки фабрики да изнесатъ 40% отъ своето производство. За да бжда справедливъ, азъ трѣбва да призная предъ народното представителство, че ако ние бѣхме се съгласили да задължимъ обязательно всѣки фабрики, безъ изключение, да изнесатъ 40% отъ своето производство, мжнотнитѣ щѣха да бждатъ по-лесно преодолими, имаше по-голѣма вѣроятностъ да се постигне споразумение между насъ и представителитѣ на всѣки захарни фабрики, освенъ кооперативната. Ние, обаче, смѣтаме, че не можемъ да намѣримъ никакво морално оправдание, за да заставимъ и кооперативната фабрика „Българска захаръ“ въ с. Долна-Митрополия, Плевенско — която тогава, когато захарнитѣ фабрики, които отдавна вече сж амортизирали своитѣ постройки и своитѣ машини, използваха голѣмитѣ цени на вътрешния пазаръ, още се строеше и бѣ построена съ задължения, за които плаща голѣми лихви — не можемъ да заставимъ „Българска захаръ“, ако пласира 4 милиона килограма на вътрешния пазаръ, да бжде длъжна да изнася 1.600.000 кгр. захаръ, които да продава по 3.50 л., когато на нея килограмътъ ѝ коштува 11.20 л.

И тукъ за насъ бѣше ясно желанието на господата отъ захарния картелъ да впрегнатъ правителството и Министерството на земедѣлнето и го направятъ свой съучастникъ въ борбата и стремежа имъ да унищожатъ кооперативната захарна фабрика. Защото, поне за мене, не сж тайна за мислитѣ, усилията и плановѣтѣ на нѣкои захарни фабрики да могатъ още отъ началото да удушатъ кооперативната захарна фабрика, въ лицето на която — разбрано защо — тѣ виждатъ единъ свой опасенъ конкурентъ, единъ страшенъ неприятелъ. Ние не можехме да приемемъ това тѣхно искане. Пъкъ и никаква отговорностъ нѣма кооперативната захарна фабрика; нѣма защо тя да изплаща чужди грѣ-

хове, като бжде заставена да изнася наредъ съ тия фабрики, които ще се принудятъ, щатъ-нешатъ, да изнасятъ, защото иматъ едни голѣми запаси, които сѣ останали изключително по тѣхна вина, едни запаси, на които тѣ часть отъ премията, която трѣбваше да получатъ, за да покриятъ загубата отъ външната продажба, отдавна вече, отъ нѣколко реколти по редъ, сѣ я получили.

Но, г. г. народни представители, по какъвъ начинъ да заставимъ нашитѣ захарни фабрики да сѣятъ? Съ глоби и съ затворъ? Това не можемъ да направимъ. Единствената възможность за това е тази: привилегията, която имъ бѣше дадена, по-износнитѣ и по-благоприятни за тѣхъ цени на вътрешния пазаръ да я запазимъ да я задържимъ само за ония фабрики, които бѣха се съгласили да продължатъ производството, за ония фабрики, които биха дали възможность на българския цвеклопроизводител да продължи и отъ тукъ нататъкъ своето занятие, за да може да получи нѣкой и другъ левъ повече отъ своето парче земя.

Но тукъ вече изниква голѣмиятъ въпросъ, който въ сжщностъ за разумния стопански деятелъ едва ли може да се постави: заслужава ли да правимъ единъ специаленъ законъ, да налагаме едни такива жертви на всички консоматора, за да привилегироваме или облагодетелствуваме едно такова нищожно число отъ земеделскитѣ стопанства въ нашата страна, каквото сѣ цвеклопроизводителитѣ, заради единъ такъвъ малъкъ процентъ селяни? Мене ми се струва, г. г. народни представители, че ако трѣгнемъ по този начинъ да разсѣждаме, ние можемъ да дойдемъ до заключение много опасно за нашето стопанство. Ако ние кажемъ: нѣма да се грижимъ за насърчение и осигуряване на захарното цвекло, защото това е въпросъ, който засѣга малъкъ процентъ отъ българскитѣ земеделци, защото отъ чужбина може да ни дойде по-евтина захаръ, ако сжщото кажемъ и за конопа, и за лена, то утре сжщото можемъ да кажемъ и за житото, защото, бждете увѣрени, че ще се намѣрятъ търговци отъ чужбина, които да ни доставятъ по-евтино жито, да ни доставятъ по-евтино всички онѣзи артикули, всички онѣзи предмети, които сѣ отъ първа необходимостъ, и въ такъвъ случай ние бихме се обrekli на една пълна стопанска зависимостъ отъ чужбина и — най-важно — ние бихме дошли до положението да предпочитаме чуждото като по-евтино и по-добро въ нѣкои случаи, обаче да бждемъ въ трагичното положение да нѣмаме съ какво да го купимъ, или ще трѣбва да се задоволимъ само съ производството на зърнени храни, които въ никой случай не могатъ да бждатъ отъ тукъ нататъкъ нашъ идеалъ. Затова виждате, че макаръ числото на цвеклопроизводителитѣ да не е преобладаваща маса нито въ Чехословакия, нито въ Австрия, нито въ Унгария, нито въ Франция, нито въ Русия, навсѣкѣже държавитѣ провеждатъ една политика, която има за целъ да защити тѣхното родно цвеклосѣене, която има за целъ да предпази стударитѣ на външната конкуренция производството на мѣстнитѣ захарни фабрики. Нима, г. г. народни представители, това, че въ България сѣ тютюнъ се занимава една нищожна часть отъ нашитѣ земеделски стопани, това, че въ България отъ ония 40 милиона декара обработваема земя само 250 хиляди декара сѣ засѣти съ тютюнъ — но все пакъ тютюнитѣ досега даваше приблизително една трета отъ нашия износъ — нима, казвамъ, това трѣбва да бжде единъ аргументъ, за да кажемъ, че тютюневото производство, тютюневитѣ пазари не представляватъ никакъвъ интересъ за насъ, че държавата не бива да направи никакви жертви за него, защото тамъ сѣ ангажирани интереситѣ на единъ сравнително малъкъ процентъ земеделски производители? Нима трѣбва, по сжщитѣ съображения, да се отклонимъ отъ оная политика, която ние искаме да проведемъ отъ тукъ нататъкъ: да измѣстваме все повече и повече площта на зърненитѣ храни въ нашата страна, защото при нашитѣ дребно-стопански условия, колкото и да се стремимъ, ние не можемъ съ зърненото си производство да излѣземъ на глава съ конкуренцията преди всичко на задокеанскитѣ страни — тамъ, дето иматъ една неизгребана, неизтощена още земя, дето, при онзи голѣмъ размѣръ на землевладение, може да се ползватъ съ всички усъвършенствувания на техниката, съ всички приобритения на агрономическата наука? И нашата сила днесъ въ тая свѣтловна борба, въ тая криза и въ това преливане на стопанскитѣ отношения въ нови форми, ще бжде само въ това: да използваме особенитѣ климатически и почвени условия на нашата страна, да използваме трудолюбието и интелигентността, ако щете, на българския земеделецъ. Затова ние ще бждемъ принудени да се откажемъ отъ това масово производство или да се откажемъ отъ тоя неоправданъ стремежъ, непре-

мѣнно хиляди и милиони производители, голѣмъ процентъ производители да бждатъ ангажирани само въ едно производство, а щемъ-нешемъ ще се стремимъ къмъ специализиране въ много клонове на земеделския трудъ. Затуй ние сме длъжни да насърчаваме не само цвеклосѣенето, но да насърчаваме и сѣенето на памукъ, и сѣенето на ленъ и конопъ, за да се освободимъ отъ днешния голѣмъ вносъ на тия материали отъ вънъ, който изисква изнасянето на толкова валута отъ страната, а отъ друга страна, за да осигуримъ единъ новъ поминѣкъ на нашето население, за да създадемъ повече доходи на дребнитѣ и малки собственици въ нашата страна, като създадемъ едни специални покровителства на производството на тия продукции и като заставимъ мѣстната индустрия да консумира преди всичко мѣстни сурови материали, въ какъвто случай само тя ще може да се ползува отъ облагитѣ на безмитния вносъ на ония сурови материали, които идватъ отъ чужбина.

Та, казвамъ, съображенията на г. Пастухова и на други нѣкои, че съ този законопроектъ ние сме защищавали интереситѣ на една малка часть отъ земеделското население въ ущърбъ на интереситѣ на голѣмата часть отъ консоматоритѣ, не могатъ да бждатъ мѣродавни при разрешаването на такива стопански въпроси, защото това, което ни сочатъ съ своя примѣръ всички други държави, ни показва, че никѣде такива едни съображения не се взематъ предъ видъ.

Но по-нататъкъ, г. г. народни представители! При разглеждането на законопроекта се изказаха опасения отъ нѣкои оратори, че едва ли не Министерскитѣ съветъ — не министърътъ на земедѣлието, но Министерскитѣ съветъ, на когото е предоставено, съ огледъ на всичкитѣ стопански условия въ страната ни, да опредѣля цената на цвеклото и, въ зависимостъ отъ цената на цвеклото, въ зависимостъ отъ цената на работната рѣка, на горивото и въ зависимостъ отъ редъ други условия, да опредѣля цената на захарта — едва ли не, казвамъ, тоя Министерски съветъ би могълъ да бжде подсланденъ и затова би трѣбвало да се намѣри нѣкакъвъ другъ институтъ, стоящъ надъ Министерския съветъ и даващъ по-голѣми гаранции, който да може безопасно, който да може, безъ страхъ за подозрения, да опредѣля най-справедливата цена на захарта, който институтъ да държи смѣтка за интереситѣ и на цвеклопроизводители, и на фабриканти, а сжщо и за интереситѣ на консоматоритѣ, чиито интереси, безспорно, не могатъ да бждатъ пренебрегнати.

И тукъ се използва казаното отъ мене преди нѣколко месеци — че може би щѣхме да имаме едни по-добри резултати, ако не бѣхме намалявали цената на захарта, защото това намаляние се е почувствувало слабо отъ консоматора.

Нека се обясня, нека се разберемъ по тоя въпросъ, г. г. народни представители!

Азъ и сега смѣтамъ, че наистина това намаляние на цената на захарта, което направихме, съ 2-60 л. на килограмъ, както и другото намаляние, което стана съ увеличаване акциза съ 1 л. на килограмъ, не стигна до консоматоритѣ въ провинцията, не стигна до оня, който купува по половинъ килограмъ или по четвъртъ килограмъ захаръ отъ бакалницата. Тамъ намалянието не може да се почувствува. То се почувствува тукъ, въ София, и въ по-голѣмитѣ градове, кждето има по-голѣмъ общественъ контролъ, кждето има по-голѣмъ държавенъ надзоръ. Обаче въ дълбоката провинция, между народа, това намаляние не можа да се почувствува.

Азъ съмъ казалъ и друго едно: че българскитѣ широки народни маси консумиратъ малко захаръ. Та съ това нѣкакво голѣмо откритие ли сме направили? Ами че статистиката ни показва, че, следъ Албания, най-малко захаръ се консумира у насъ. Съ това азъ съвсемъ не смѣтамъ, че нашиятъ народъ най-малко се подслажда. Може би малката консомация на захаръ у насъ се дължи на туй, че ние имаме едно развито и преразвито лозарство. Вие знаете, че въ лозарскитѣ центрове почти не употребяватъ захаръ, защото отъ гроздовата мѣстъ си правятъ петмезъ и рачелъ; знаете, че въ много мѣста хората отъ цвекло варятъ маджунъ; знаете, че на други мѣста отъ плодове се правятъ мармалади, които измѣстватъ захарта отъ ежедневната имъ храна. И, все пакъ, поради общото обедняване на нашия народъ, мѣстната консомация на захаръ е нищожна. И ако приемемъ, че срѣдната консомация на захаръ на глава не, но на едно срѣдно домакинство е 10 кгр. годишно, ние не смѣтаме, че сме облекчили кой знае съ колко много бюджета на едно срѣдно домакинство съ това, че сме му икономисали 20 л. годишно. Ако, обаче, тия 2 или 3 л. на килограмъ ги бихме вземали за държавата — и това бѣше моята

мисъл — или ги бихме вземали за образуване на единъ специаленъ фондъ — една идея, която не е престанала да ни занимава — ако ще увеличимъ цената на захарътъ за консоматора, това да бъде само за смѣтка на единъ общественъ фондъ, а ако ще намалимъ цената на цвеклото за цвеклопроизводителитъ, това сѣщо така да бъде за смѣтка на единъ общественъ фондъ, азъ съмъ убеденъ, че само въ 2—3 години, ако се реализира тая идея, ние ще имаме необходимитъ срѣдства да построимъ или да откупимъ за обществото една отъ съществуващитъ захарни фабрики, за да разрешимъ по този начинъ най-радикално въпроса, за да туримъ веднъжъ завинаги край на спороветъ между цвеклопроизводителитъ и фабрикантитъ, за да туримъ веднъжъ завинаги край на борбата между фабрикантитъ и българската държава, респ., Министерството на земледелието. При съществуващата кооперативна захарна фабрика да се създаде още една такава кооперативна или обществена фабрика, ние бихме имали едно производство, достатъчно, за да задоволи вътрешнитъ нужди, ние бихме могли вече да играемъ ролята на регулаторъ, както по отношение цената на цвеклото, сѣщо така и по отношение цената на захарта.

И азъ не мога да разбера, отъ къде може да падатъ подозрения спрямо едно правителство, което при една вътрешна консомация на захаръ отъ 26 милиона килограма е вземало по 3.60 л. отъ печалбата на всѣки килограмъ захаръ отъ фабрикантитъ, което прави близо 100 милиона лева, и съ това е увредило, накарнило интереситъ на захарофабрикантитъ, не мога да разбера, казвамъ, отъ къде може да падатъ подозрения, че то може да бъде подслано или озахаросано, за да разреши въпроситъ тогава, когато то трѣбва да ги разрешава не въ полза на народното стопанство, на производителя и на консоматора, а непременно въ полза на три или четири захарни фабрики въ България!

Наистина, г. г. народни представители, отъ това, което ви изложихъ, вие се убедихте, че, ако можеше да има такива подозрения, то тѣзи подозрения може да се отправятъ по отношение на авторитъ на ония спогодби, по силата на които ние сме изправени днесъ предъ това положение, да сме давали въ миналото луди, съ нищо неоправдани, високи цени на захарта на вътрешния пазаръ, а срещу това, ние да не сме вземали никакви мѣрки и съ никакви срѣдства да не сме заставили тѣзи фабрики да изнесатъ едно съответно количество захаръ въ чужбина, за да бъде намаленъ по този начинъ запасътъ, нѣщо повече — да сме поели това задължение само срещу това, че ние сме приели обещанието на фабрикантитъ, които казваха: (Чете) „Захарнитъ фабрики заявяватъ, че ще положатъ всички усилия, за да се засѣе съ захарно цвекло едно пространство декари, поне за задоволяване вътрешната консомация на страната“. По-нататкъ: „Фабрикантитъ се задължаватъ презъ 1931 г. да направятъ вноска въ размѣръ 100 л. — на закупенъ тонъ — за окончателното покриване задълженията на фонда, упоменати въ тѣчки 6 и 9 отъ спогодбата. За постигане на тази целъ Министерството на земледелието и държавнитъ имоти, въ съгласие съ захарнитъ фабрики, се задължава да опредѣли въ началото на м. мартъ точно размѣра на вноската за покриване недостига на задълженията на фонда, като цената на цвеклото и вноската въ фонда заедно да не надминаватъ 700 л.“ Азъ ви казвамъ, че има да благодаримъ, че захарнитъ фабрики не изпълниха своитъ задължения. Защото досега въ фонда сѣ постигнали 1.770.000 л., а именно: отъ фабриката въ Горна-Орѣховица — 560.000; отъ фабриката въ Пловдивъ — 147.000 л.; отъ фабриката въ Русе — 1.113.000 л. На тѣзи, които сѣ изнесли захаръ, е платено. Фондътъ има да плаща още около 8 и половина милиона лева. Въ замѣна на това, обаче, фондътъ има да взема около 9 милиона лева отъ фабрикантитъ, които, по силата на закона, ще бъдатъ събрани по екзекутивенъ редъ отъ тѣхъ. Тѣй че събирането на тази сума е сигурено. Обаче, казвамъ, ако фабрикантитъ бѣха изнесли количеството захаръ, което имаха право да изнесатъ — 15 милиона килограма — ние щѣхме автоматически сега да се намѣримъ въ положението на задължѣли хора непременно да имъ дадемъ 400-тѣ лева на тонъ цвекло и цвеклопроизводителитъ да получатъ само по 300 л. на тонъ.

Защо, г. г. народни представители, правимъ ограничение на фабрикантитъ на захаръ да я продаватъ обезателно на нормираната цена? Отъ много мѣста се направиха възклицания: „Защо се забранява да се продава на по-ниска цена? Да се забрани да се продава на по-висока цена, това още го разбираме: то има за целъ да попрѣчи на една спекула, да пресѣчете едно ограбване на консоматора, да не позволите събиране на едни незаконни печалби

вънъ отъ тия, които властта е намѣрила, че могатъ да бъдатъ допустнати. Защо, обаче, нѣкой, който иска да продаде на по-ниска цена захарта, вие непременно ще му попрѣчите, защо ще му забраните това, защо ще спънете по този начинъ конкуренцията и нѣма да дадете възможност на хората да дадатъ на българския консоматоръ по-евтина захаръ? Никога, г. г. народни представители, акционернитъ захарни фабрики — бждете увѣрени въ това — нѣма да се ръководятъ отъ желание да дадатъ по-евтина захаръ на консоматора. Ние знаемъ, че до 1930 г., преди да се яви на пазара кооперативната захарна фабрика „Българска захаръ“, захарта се продаваше на вътрешния пазаръ на едни високи, баснословни цени подъ благословията на тогавашното правителство. „Българска захаръ“ се яви на пазара, но тя не започна да конкурира, защото е слаба, немошна, тя още не се е изправила на краката си, тя не може да води война, тя нѣма смѣтка да обяви война на захарнитъ фабрики. На „Българска захаръ“, обаче, бѣше обявена война. И днесъ, колкото чудно да ви се вижда, когато фабрикантитъ на захаръ сѣ недоволни, че сме намалили цената на захарта, тѣ правятъ рабать, отстъпка на своитъ купувачи на захаръ на едро, на ангориститъ, по 1.30 л. на килограма. Истината е, че отъ това намаление не се ползватъ консоматоритъ, не се ползватъ широкитъ народни маси, за които г. Пастуховъ казва, че захарта е артикулъ отъ първа необходимостъ. То отива другде — отива въ полза само на сния, които сѣ разпредѣлители, които иматъ почти монополъ за продажбата на захаръ въ нашата страна.

А. Капитановъ (з): Въ централа „Напредъ“.

Министъръ Д. Гичевъ: Защо се върши това, г. г. народни представители? Това се върши съ целъ „Българска захаръ“ да бъде принудена да продава подъ костумитъ цени. Защото тѣ знаятъ, че когато кооперативната фабрика „Българска захаръ“ бжде оставена година или две въ това положение — да продава на загуба — лихвитъ ще я изядатъ, тя ще бжде принудена да ликвидира, или да направи нѣкакъвъ компромисъ съ представителитъ на захарнитъ фабрики.

А. Капитановъ (з): Да се продаде на картела.

Министъръ Д. Гичевъ: Нека да ми се позволи подозрението, че когато г. Пастуховъ се обявяваше противъ забраната да се продава захарта на по-ниска цена подъ претекстъ, че ще се попрѣчи на българския консоматоръ да се възползува отъ конкуренцията и да добие на по-евтина цена този продуктъ, въ сѣщностъ г. Пастуховъ пледираше не каузата на българския консоматоръ, а каузата на кооперация „Напредъ“, която е презахаросана и препождлена отъ захарния картелъ. (Ржкопѣлскания отъ мнозинството)

К. Пастуховъ (с. д): Кооперация „Напредъ“, която има 57 клона, не заслужава ли по-друго отношение отъ ваша страна? Кооперация „Българска захаръ“ и кооперация „Напредъ“ трѣбва да иматъ една стойностъ за васъ. Азъ държа за едно — че никоя кооперация на пазара не се защитава съ законъ.

И. Василевъ (з): Вие сте червени народняци. Мълчете!

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Докато презъ 1929 г., когато не съществуаше кооперативната фабрика „Българска захаръ“, чрезъ кооперация „Напредъ“ се пласираха 842 вагона захаръ или 8.420.000 килограма, въ 1930 г., когато вече съществува „Българска захаръ“, пласментъ на кооперация „Напредъ“ намалъ на 800 вагона, а презъ 1931 г. на 680 вагона или 6.800.000 килограма. Какво искамъ да кажа съ тия цифри? Искамъ да кажа, че въ борбата на картелиранитъ захарни фабрики съ фабриката на българскитъ цвеклопроизводители и консоматори — защото кооператоритъ въ „Българска захаръ“ сѣ и консоматори на захаръ и производители на цвекло — въ борбата имъ за унищожение и смачкване на кооперативната фабрика „Българска захаръ“, на първа линия, на челния отрядъ въ фалангата на агентитъ на картелиранитъ захарни фабрики, ние намираме и чистокръвното кооперативно учреждение „Напредъ“. И когато 6.800.000 килограма захаръ на картелиранитъ захарни фабрики минаватъ чрезъ кооперация „Напредъ“, позволете ми, г. Пастуховъ, да смѣтаме, . . .

К. Пастуховъ (с. д): (Възразява нѣщо)

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля!

Министър Д. Гичев: . . . че когато вие тукъ плачете, че ние забраняваме . . .

К. Пастуховъ (с. д): Вие водите борба против кооперациитѣ.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ!

П. Попивановъ (з): Срамота е! Вчера протестирахте, че Ви апострофирате.

К. Пастуховъ (с. д): Вие се обявявате против кооперациитѣ, вие водите съсловна политика, а ние ги защитаваме.

Отъ земледѣлцитѣ: Хайде-де!

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: (Къмъ К. Пастуховъ) Вашата политика е обирджийска.

Министър Д. Гичев: Г. г. народни представители! Азъ ви увѣрявамъ, че нѣмаше да кажа никаква зла дума, ако наистина тоя рабать отъ 1-30 л., който захарнитѣ фабрики правятъ на кооперация „Напредъ“, отиваше у консоматоритѣ на захаръ. Тогава, наистина, ние щѣхме да имаме една кооперативна услуга, извършена на българскитѣ консоматори. Когато, обаче, тази отстъпка, която се прави изключително отъ желанието да бѣде ударена „Българска захаръ“, отива и остава въ ръцетѣ на ангресиститѣ бакали, остава сѣщо и въ каситѣ на кооперация „Напредъ“, позволете ни да бѣдемъ много логични, когато мислимъ, че вие днесъ тукъ пледирате . . .

К. Пастуховъ (с. д): Нищо не пледираме.

Министър Д. Гичев: . . . за тия 1-30 рабать на 6.800.000 кгр. или за около 8-9 милиона лева печалба, която ние ще забранимъ по този начинъ да бѣде давана на кооперация „Напредъ“, за да се ангажира да бѣде тя агентъ и продавач на захарта изключително на акционернитѣ захарни фабрики, (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) защото никой нѣма да каже, че това е премия на консоматора. Ако това бѣше отстъпка, която се правѣше на консоматора, никому нѣмаше да се зловиди, но това е една премия, това е единъ подкупъ, ако щете да знаете, който захарниятъ картелъ дава на ония свои агенти, които сѣ готови да бѣдятъ проводници на неговата политика на унищожение на незакрепенната и нестѣпила още здраво на краката си кооперативна фабрика „Българска захаръ“. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Можемъ ли, г. г. народни представители, да разчитаме, че непременно, следъ вотирането на този законопроектъ, ще постигнемъ резултатитѣ, които очакваме, именно да се съгласятъ фабрицитѣ да работятъ при условията, които правителството ще имъ предложи, защото то е вече арбитъръ по спора? Правителството нѣма да се ръководи отъ съсловна политика; правителството държи смѣтка еднакво за интереситѣ на производителитѣ, и на консоматоритѣ, и на индустриалцитѣ. Ние не се въодушевяваме отъ желането да унищожаваме и затваряме фабрицитѣ, както смѣташе г. Пастуховъ, нито пъкъ отъ разбиранията на представителитѣ на Работническата партия, да пуснемъ тукъ чужда захаръ, за да унищожи мѣстното производство. Правителството, което е длъжно да не позволи на тия, които сѣж по-силни, да могатъ да смачкатъ, да потъпчатъ и игнориратъ интереситѣ на слабитѣ, които сѣ болшинство, ще даде най-справедливо разрешение на въпроса, държейки смѣтка еднакво за добре разбранитѣ, за истинскитѣ интереси на всички засегнати страни. Трѣбва да ви изповѣдамъ, че азъ не смѣтамъ, че този законопроектъ, пъкъ и който и да е другъ, може да има тази чудотворна сила: непременно, на всѣка цена да застави захарнитѣ фабрики да работятъ. Ние вършимъ това, обаче, което днесъ, въ днешния моментъ, при положението, въ което сме поставени, при наследството, което сме получили, единствено може да се направи.

Другъ бѣше въпросътъ, ако навремето, вмѣсто да даватъ луди печалби на фабрицитѣ, имаме единъ общественъ фондъ, имаме една обществена фабрика, която да може да респектира всички. Това, обаче, не е направено.

Какво можемъ да направимъ ние сега? Ние имаме нѣколко орѣжия, сръдства за борба и защита. Едното е при-

вилегированата цена на вътрешния пазаръ, другото сѣ акцизитѣ и третото сѣ митата. Ако ние не можемъ съ това сръдство, чрезъ запазване вътрешния пазаръ само за този, който ще произвежда — само този, който ще продължава производството въ нашата страна, да се ползува отъ привилегиитѣ и благата, които дава вътрешниятъ пазаръ — ако съ това сръдство не можемъ да ги заставимъ да сѣятъ, остава да бѣдятъ опитани и другитѣ сръдства, до които може да се прибѣгне, не отъ зла воля и не по желание на правителството, а по принуждение. Ако захарнитѣ фабрики не разбератъ своитѣ задължения спрямо народното стопанство, спрямо държавата, правителството може да прибѣгне и къмъ другитѣ две сръдства, съ които разполага. Азъ се надѣвамъ, че при това положение, фабрицитѣ, които не могатъ да не разбератъ своитѣ собствени интереси, въ края на краищата ще бѣдятъ принудени да отстъпятъ, за да може и тая година, макаръ и въ едни минимални размѣри, да продължи въ нашата страна производството, както на захарно цвекло, така и на захаръ. Защото нѣма по-лесна рецепта, г. г. народни представители, отъ тая: туряме ключъ на фабрицитѣ, понеже цвеклопроизводителитѣ сѣ малко, ще пуснемъ чужда захаръ. И за мене бѣше най-голяма изненада да чуя това отъ представителитѣ на работническото движение у насъ, отъ представителитѣ на широкитѣ социалисти и комуниститѣ, отъ тия, които би трѣбвало да бѣгатъ като дявола отъ тамиятъ, отъ всѣка една мѣрка, която би могла да увеличи безработицата въ нашата страна. Ами за чии интереси тогава пледирате вие, когато искате да унищожимъ една индустрия, която много или малко, все таки ангажира труда на известна частъ на българското работничество; една индустрия, която много или малко създава работа и поминѣкъ на една частъ отъ българското земледѣлско население; една индустрия, която дава нѣкакви приходи на българскитѣ желѣзници, която консомира известна частъ отъ производството на нашитѣ каменовъжлени мини? Може ли да се посочи нѣкаква разумна стопанска смѣтка, може ли да се намѣри нѣкакво оправдание, ако ние отъ злосторство или поради туй, че отъ чужбина захарта могатъ да ни я доставятъ по-евтино, решимъ да туримъ кръстъ на нашето производство, за да покажемъ, че въ една борба, макаръ непредизвикана отъ насъ, а наложена ни, можемъ да излѣземъ победители? Споредъ мене, това нѣщо не може да се допуска. То не е желано, то не е търсено, нито отъ Министерството на земледѣлнето, нито пъкъ отъ сегашното правителство. Ние не смѣтаме, че единъ конфликтъ, който би ималъ за резултатъ презъ тая година да бѣдемъ лишени отъ производството на захарно цвекло, ще ползува нашето национално стопанство. Това ще бѣде само въ негова щета. Ние, обаче, бѣхме длъжни да респектираме интереситѣ на всички, да се опитаме съ всички сръдства, съ които разполага властта и държавата, да дадемъ едно по-справедливо разрешаване на въпроситѣ и да накараме всички да зачитатъ интереситѣ на другитѣ тѣй, както зачитатъ своитѣ собствени интереси.

Азъ дължа, г. г. народни представители, да заявя, че когато се е решавалъ въпросътъ и когато тепърва ще се решава въ Министерския съветъ, за условията, при които захарнитѣ фабрики ще бѣдятъ поставени да работятъ, насъ ни е ръководила само смѣтката, ръководило ни е само чувството на справедливостъ. Никога ние не сме имали желание да унищожимъ захарната индустрия. Може да ме обвинятъ, че съмъ захаросанъ, когато заявявамъ, че азъ не съмъ отъ тия, които искатъ да унищожатъ захарната индустрия у насъ, че ние не желаемъ да унищожимъ никоя индустрия, която има коренитѣ си въ нашата земя, която преработва сурови продукти, които дава нашата земя, никоя индустрия, където работи българска рѣка. Обаче ние смѣтаме, че нѣмаме право да съдействуваме съ силата на властта, тая индустрия да може, за смѣтка на българския земледѣлски производител и за смѣтка на българския консоматоръ, да трупа печалби, които сѣ не само незаконни, които сѣ не само неморални, но които биха били престѣпление, ако се допуснатъ въ времена на бедствие, каквито сѣ днешнитѣ.

И затова, съ тия ограничения, които сме искали да имъ наложимъ и съ това да ги заставимъ да изпълнятъ своята обществена служба, ние искаме да изпълнимъ само нашия дългъ къмъ цѣлото народно стопанство. Абсолютно за никаква съсловна политика тукъ не може да става дума. Не е съсловна политика тогава, когато пледирашъ и се боришъ за добре разбранитѣ интереси на българското стопанство; не е съсловна политика тогава, когато единъ пътъ защитаваши интереситѣ на цвеклопроизводителъ, другъ пътъ се погрижишъ за интереситѣ на тютюно-

производителя, трети път — за интересит на житаря, четвърти път — за интересит на работника, пети път — за облекчение тежката участ на занаятчията. Не може да се смътат, че водимъ съсловна политика тогава, когато се грижимъ за отдѣлни стопански съсловия. Тия стопански съсловия не сме ги създали ние съ нашитѣ теории. Съсловията, словеситѣ, класитѣ, ако щете, животътъ ги създава, и оня, който не иска да хвърчи въ четвъртото измѣрение, оня, който не ще да бѣде звездоброецъ, за да се намѣри въ ямата, той трѣбва да се счита съ нѣщата такава, каквито сѣ. И понеже тѣзи слоеве въ нашата страна съществуватъ, понеже тѣ иматъ право на животъ, ние сме длъжни да опознаемъ тѣхнитѣ нужди, да държимъ смѣтка за тѣхното положение и всичко онуй, което е въ възможноститѣ, което е въ силитѣ на държавата, да го направимъ, та ако не да премахнемъ, поне отчасти да смекчимъ тежитѣ условия на животъ, въ които почти всички стопански слоеве въ нашата страна сѣ оставени да живѣятъ. И ако ние съ този законопроектъ се докосваме до интересит на една малка частъ отъ нашето производително население — същевременно ние се докосваме до интересит както на фиска, така и на консоматоритѣ — това съвсемъ не значи, че при създаването на тоя законъ се рѣководимъ отъ нѣкаква съсловна политика, отъ нѣкаква съсловна умраза, или отъ нѣкакво тѣсногърдие, което представителитѣ на едно съсловие провеждатъ въ своята дейностъ. Време е, г. г. народни представители, по едни такива въпроси, които сѣ повече стопански, по-малко партизански — нѣма да кажа, че не сѣ политически — да престанемъ съ спекулирането, да престанемъ да развѣваме стари бандери и да издигаме стари лозунги, да търсимъ наивници и дечурлига, които да плашимъ и да имъ казваме, че тѣ трѣбва да бѣждатъ на шрекъ, че тѣ трѣбва да бѣждатъ организирани, защото на нова смѣтка съсловното начало било взело връхъ надъ здравето, държавното начало, сторонници на което били само нѣкои хора, които претендиратъ единствени да иматъ правото да мислятъ за държавата, за държавния порядъкъ и за добре разбранитѣ интереси на всички стопански слоеве въ нашата страна.

Българскитѣ народъ, който даде доказателства за политическа зрѣлостъ, отдавна е преценилъ, кои сѣ добритѣ защитници на неговитѣ интереси, кои пазятъ отъ разрушение държавния порядъкъ и кои могатъ да му създадатъ условия, ако не за единъ пастливъ животъ, то поне за едно постепенно, макаръ и бавно, но сигурно излизане отъ тежкото положение, въ което днесъ се намира. Много скромнѣ по цели и задачи е настоящиятъ законопроектъ и нѣмаме претенции, че съ него ние разрешаваме нѣкаква голѣма проблема. Съ него идемъ да ликвидираме съ едно положение, създадено отъ миналото управление, една логическа последица на една политика противонародна и противодържавна, ако щете; ние идемъ да ликвидираме съ единъ конфликтъ, създаденъ не по нашата воля. Ние смѣтаме, че макаръ и да разрешаваме единъ малкъ въпросъ, все пакъ той е твърде актуаленъ, твърде спешенъ, защото работата е сезонна и не търпи отлагане. И разрешавайки днесъ единъ малкъ, утре по-голѣмъ, другиденъ още по-голѣмъ въпросъ, ние ще можемъ една по една да премахнемъ поне частъ отъ аномалиитѣ въ нашия стопански животъ, да премахнемъ всички прѣчки, които затъняваха досега пътя за правилното стопанско развитие на нашата страна, за възможване на българския народъ и за стабилизиране, както на нашето национално стопанство, така и на българската държава. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за насърчение сѣенето на захарно цвекло и производството на захаръ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Срокътъ за сключване договори съ захарнитѣ фабрики, тъй както предвижда законопроектътъ, е 5 априлъ т. г. Тоя късъ срокъ е предвиденъ съ огледъ да не се пропусне сезонътъ. Въ Южна България, особено сега при оправяне на времето, следъ нѣкой и другъ денъ, вече може да стане късно за засѣването на захарното цвекло. Заявявамъ, че като се съгласите да гласуваме законопроекта на второ четене по спешностъ сега, утре ще се свика комисията по Министерството на земледѣлието и всички ония поправки и корекции, които могатъ да се направятъ — азъ самъ съмъ си набелязалъ нѣкои, като тази за ограничаване количеството на декари, които всѣки стопанинъ може да засѣе — ще бѣждатъ вмѣкнати въ законопроекта при третото му четене.

Поради спешния характеръ, прочее, на законопроекта, азъ ви моля да се съгласите да го приемемъ днесъ на второ четене.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Г. г. народни представители! Законопроектътъ има нужда да мине презъ комисията.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Вие чухте декларацията на г. министра на земледѣлието, че при третото четене на законопроекта ще се вмѣкнатъ всички прибавки и измѣнения, които ще се направятъ въ комисията.

К. Пастуховъ (с. д.): Какво иска г. министърътъ на земледѣлието? Той иска да се разгледа законопроектътъ още сега на второ четене.

А. Капитановъ (з): Да, по спешностъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ пъкъ моля г. министра на земледѣлието да приеме обикновения редъ: . . .

А. Капитановъ (з): За да закъснѣемъ съ сѣенето на цвеклото!

К. Пастуховъ (с. д.): . . . законопроектътъ да мине презъ комисията.

А. Капитановъ (з): Ти много добре си следвашъ твоята политика. За централа „Напредъ“ цвеклото може да се сѣе и презъ м. май!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Г. Капитановъ! Не пресичайте.

К. Пастуховъ (с. д.): Г-да! За васъ всичко е разрешено. Вие можете да си имате болшинство — азъ това не оспорвамъ. Ние знаемъ болшинствата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Какво искате Вие?

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ искамъ да мине законопроектътъ презъ комисията, което не е само една формалностъ. Ако законопроектътъ бѣ отъ такова естество, че да би могълъ да се разгледа на второ четене още сега — да, не бихъ правилъ въпросъ. Но вие виждате, че този законопроектъ съдържа постановления, които се нуждаятъ отъ разяснения, по които може би министърътъ, следъ като получи освѣтления, да направи нѣкои отстъпки. И затова азъ plediramъ — както се постѣпва въ всички други случаи — да изпратимъ законопроекта въ комисията. Нека комисията да се събере утре, а следъ това, другиденъ, ще може да се докладва законопроектътъ и на второ четене. Съ единъ денъ нѣма да закъснѣе работата. Това искамъ.

А. Неновъ (раб): Значи по парламентаренъ редъ!

А. Капитановъ (з): Ами това, което иска г. министърътъ, не е ли парламентарно?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Пастуховъ! Правилникътъ не изключва възможността да се гласуватъ законопроекти на второ четене по спешностъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Да, г. председателю, правилникътъ не изключва тази възможностъ, но азъ ви обяснихъ кога трѣбва да става това: когато въпросътъ е отъ свършено просто естество. Но, както е въ конкретния случай, азъ мисля, че по-съобразно е да постѣпите съгласно правилника и парламентарнитѣ традиции. Отъ това нищо нѣма да се изгуби,

А. Капитановъ (з): Както Ви отърва, тъй тълкувате правилника.

К. Пастуховъ (с. д.): Срокътъ 5 априлъ ще бѣде спазенъ: до 5 априлъ законопроектътъ може да бѣде гласуванъ отъ Народното събрание три пъти. Тѣзи работи не сѣ излишни, както ги смѣтатъ у насъ. Азъ смѣтамъ, че ако сме за парламентаризма, трѣбва да поддържаме примѣра на парламентарнитѣ страни, гдето даже за една добавка, която се иска да се направи въ пленума, законопроектътъ се препраща въ комисия, а не както у насъ — митингаджийски всичко да се приема съ гласуване, щомъ разполагаме съ болшинство.

А. Капитановъ (з): Не искате ли следъ Георгиевденъ да го гласуваме? Да го пратимъ за мнение въ централа „Напредъ“!

К. Пастуховъ (с. д): Законопроектътъ трѣбва да се изпрати въ комисията. До 5 априлъ има време да се гласува. Нѣма защо, г-да, да ме апострофирате. Азъ не се влияя нито отъ вашия шумъ, нито отъ вашитѣ разбирания.

П. Попивановъ (з): Колкото ние се повлияхме отъ вашитѣ апострофи.

К. Пастуховъ (с. д): Но въ Парламента се постѣпва парламентарно.

А. Капитановъ (з): А това, което иска министърътъ, не е ли парламентарно?

К. Пастуховъ (с. д): Не е парламентарно.

А. Капитановъ (з): Защо да не е парламентарно?

П. Попивановъ (з): (Къмъ К. Пастуховъ) Вие когато пресичахте г. министра, парламентарно ли бѣше?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Законопроектътъ за мене е единъ инструментъ, който министърътъ на земледѣлието желяе да има въ рѣцетѣ си при тази борба — обяснена отъ него — която му предстои. Въ такъвъ случай, азъ не желя да го спѣвамъ въ неговитѣ намѣрения и добри пожелания. Каза ни се, че до 5 априлъ министерството трѣбвало да бѣде не само съ развѣрзани рѣце, а и въоръжено.

А. Неновъ (раб): Съ картечници!

А. Ляпчевъ (д. сг): Моля ви се, г-да, нѣма защо да се смѣете? Въпроситѣ сѣ сериозни и нѣма защо да се отнасяте къмъ тѣхъ съ леко сърдце.

Нѣкой отъ мнозинството: (Сочи работниците) Тѣ сѣ ваши момчета. Вие ги докарахте.

А. Ляпчевъ (д. сг): Съ огледъ на късото време министърътъ намира за необходимо още сега да се пристѣпни по спешностъ къмъ разглеждане законопроекта и на второ четене. Имайки предъ видъ характера на законопроекта и ценейки неговото съображение, че ще стане късно, ако не се въоръжи по-скоро съ законопроекта, азъ бихъ казалъ, че законопроектътъ може да се разгледа сега по спешностъ и на второ четене. Но г. министърътъ прибави, че той има да прави нѣкакви поправки по текста на законопроекта и ще ги направи при гласуването му на трето четене. Безъ да оспорвамъ правото на Парламента да реши, че законопроектътъ може да се гледа по спешностъ сега и на второ четене, дългъ ми е, за добрия редъ на законодателството, да припомня едно: най-много грѣшки въ нашитѣ закони сѣ ставали при третото имъ четене.

Х. Близнаковъ (нац. л): Само че вие ги правѣхте най-много.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да. Азъ ги правя, този ги прави, онзи ги прави — азъ констатирамъ този фактъ.

П. Попивановъ (з): Късно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Постановлението на правилника, че при третото четене на законопроектитѣ могатъ да ставатъ само прибавки или поправки, трѣбва да се тълкува ограничително. Това правило трѣбва много добре да се пази.

Тѣзи бѣха нѣколкото думи, които азъ искахъ да кажа по случая.

А. Неновъ (раб): Много сте милъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Нито съмъ милъ, нито съмъ горчивъ.

К. Русиновъ (раб): Че сте горчивъ знаехме, но че сте милъ не знаехме.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. министра на земледѣлието да се разгледа законопроектътъ по спешностъ на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

ЗАКОНЪ*

за насърчение сѣенето на захарно цвекло и производството на захаръ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Изслушахъ речта на г. министра на земледѣлието. Чухте и моитѣ кратки думи досѣжно значението на този законопроектъ. Не желя да навлизамъ въ неговата същностъ; желяя той да има успѣхъ. Не мога, обаче, да не поправа нѣкои нѣща отъ казаното отъ г. министра на земледѣлието.

Колкото разумни да бѣха неговитѣ думи, че той не действа като представителъ на нѣкакво съсловие, толкова неоснователни бѣха неговитѣ упрѣци противъ онова, което се е вършило. Той, напр., констатирайки това, което всички знаятъ, че Министерството на земледѣлието винаги по време на сезона на цвеклосѣенето е било въ препирни съ захарнитѣ фабрики, защищавайки интереситѣ на тѣзи, които сѣятъ цвекло, защищавайки ония, които употребяватъ захаръ, намира, че въ 1931 г. въ тия препирни се е отишло тѣй далечъ, че сключениятъ договоръ на барабанъ, както каза той, билъ отъ такова естество, че ако се билъ изпълнилъ, щѣло било да има не знамъ колко стотини милиона лева загуба за държавата. Е добре, г. г. народни представители, трѣбва да е имало причини, че тоя договоръ не се е изпълнилъ. Това е ясно. Азъ смѣтамъ, че отъ такива сламки стрели да се правятъ е неудобно. Затуй съ този въпросъ ликвидирамъ.

Но азъ не за туй вземахъ думата и нѣма да се спирамъ върху въпроса за цената на захарта. Намалението на цената на захарта спрямо общото намаление ценитѣ на всичкитѣ предмети мене далечъ не ме задоволява.

А. Кантарджиевъ (д): Защо не я намалихте вне по-рано.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Бешковъ казва че не е истина. Азъ упрѣка, който се прави на централа „Напредъ“. Желяя да бѣдемъ освѣтлени по този въпросъ отъ г. министра, защото това е единъ голѣмъ въпросъ. Ако наистина централа „Напредъ“ — една голѣма кооперация, която има грамадно значение не за днешното, а за бъдещето на страната — е имала политика да спѣва развитието на кооперацията „Българска захаръ“, съ огледъ за печалби, това е единъ скандалъ, който не може така да се отнесе, защото кооперация „Напредъ“ е едно учреждение, покровителствувано отъ държавата, покровителствувано отъ голѣми кооперативни учреждения, въ нѣкои отъ които азъ имамъ отговорности.

По моитѣ сведения въ момента, когато кооперация „Българска захаръ“ бѣше затруднена и можеше да се провали, приятелитѣ на централа „Напредъ“ ѝ помогнаха най-много. Това за мене е фактъ. Затуй за себе си азъ заключавамъ, че централа „Напредъ“, като кооперация, не е действувала противъ кооперация „Българска захаръ“. Ако е имало нѣкои агенти, то е въпросъ съвсемъ другъ — тѣ трѣбва да се посочатъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Не е истина.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Бешковъ каза, че не е истина. Азъ казвамъ, че е вѣрно.

Д-ръ И. Бешковъ (з): А за мене това, което Вие говорите, не е вѣрно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ зная, какъ въ 1931 г. кооперация „Българска захаръ“ намѣри срѣдства отъ милиони и зная кои хора ѝ помогнаха най-много. Това бѣха едни отъ приятелитѣ на кооперация „Напредъ“.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 47.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Ляпчевъ! Позволявате ли ми две думи?

А. Ляпчевъ (д. сг): Моля.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Следъ като се създаде „Българска захаръ“, тя отправи молба къмъ централа „Напредъ“ да ѝ пласира захаръта, понеже централа „Напредъ“ има много добра организация и понеже „Българска захаръ“ още въ началото срещна известни спънки за пласмента на своята захаръ. Централа „Напредъ“ отговори на „Българска захаръ“, че е съгласна да ѝ пласира захаръта само при следнитъ условия: първо, ако „Българска захаръ“ влѣзе въ захарния картелъ; второ, ако „Българска захаръ“ представи на захарния картелъ той да определя ценитъ и, трето, ако „Българска захаръ“ се откаже въ продължение на четири години да строи друга българска захарна фабрика. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитъ) Това е помощта, която е дала.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ зная помощта, която „Българска захаръ“ намѣри отъ приятелитъ на други кооперации. Това зная азъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Понеже г. министърътъ на земедѣлието обвинява кооперация „Напредъ“ и г. Бешковъ прави известни изявления...

Д-ръ И. Бешковъ (з): Разкрития — не изявления.

К. Пастуховъ (с. д): ... азъ съмъ длъженъ да опровергая най-категорично това. Г. Бешковъ като членъ на управителния съветъ на „Българска захаръ“ изговоря една неистина, ...

Д-ръ И. Бешковъ (з): Протестирамъ!

К. Пастуховъ (с. д): Можете да протестирате. — ... като твърди, че централа „Напредъ“ е искала, што „Българска захаръ“ да влѣзе въ картела на захарнитъ фабрики или да ѝ се наложатъ каквито и да било други ограничения въ полза на захарния картелъ. Това не е истина, това е лъжа!

П. Попивановъ (з): За васъ.

К. Пастуховъ (с. д): Истината е, че централа „Напредъ“ държи да подпомага всички кооперации; доколкото може, да подпомогне кооперативното движение.

А. Капитановъ (з): А това, което приказвате, истина ли е?

К. Пастуховъ (с. д): Истината е, че когато — доколкото зная — бѣ предоставено отъ кооперация „Българска захаръ“ на „Задруга“ да пласира нейната захаръ, представителятъ на „Задруга“ се отнася до централа „Напредъ“ да иска упѣтвания, да посочи адреси, за да направятъ по-успѣшно и по-ползотворно пласирането. Истината е, че г. Бешковъ, като членъ на управителния съветъ на „Българска захаръ“, преди известно време се е отнесълъ до кооперативната централа „Напредъ“ да иска да работятъ съвмѣстно. Но, г-да, ще се съгласите, че това е въпросъ на условия. Ние не можемъ да приемемъ — не азъ, но централа „Напредъ“ — вашитъ условия, защото тя не може да ги изпълни. Вие сте предложили централа „Напредъ“ да ви кредитира съ 10.000.000 л., когато тя е една потрѣбителна кооперация, която търси пари, а не може да даде; и второ, да ви поеме вересинитъ, около 10 милиона лева, т. е. да ѝ трѣсне единъ борчъ отъ 10 милиона лева и тогава да говорите за другитъ условия.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Второто не сме искали.

К. Пастуховъ (с. д): Такива условия централа „Напредъ“, която държи смѣтка за потрѣбителното кооперативно движение, която има 57 клона и която трѣбва да се радва на stabilitetъ, не може да приеме — да изкупи вашитъ грѣшки или да удовлетвори вашия вкусъ.

Х. Манафовъ (д): Значи, кооперация „Напредъ“ не е по-малка.

К. Пастуховъ (с. д): Г. Бешковъ! Вие много хубаво знаете, че членоветъ на централа „Напредъ“, както и хора,

принадлежащи къмъ нашата партия, сж работили твърде много и продължаватъ да работятъ за преуспѣването на „Българска захаръ“. И вие правите грѣшка спрямо кооперативното движение, като искате да нахвърляте едни кооперации противъ други, като искате да дадете предимство на една кооперация, въ която вие сте членъ на управителния съветъ, а не изпълнявате едно кооперативно правило, задължително за всички — да не похулвате, да не дискредитирате, да не инсинуирате противъ братски организации, съ които вие трѣбва да вървите ржка за ржка. Истината е, че г. министъръ Гичевъ е отправилъ въ Унгария едно писмо — азъ съжалявамъ, че го нѣмамъ тукъ — и е далъ добри отзиви за кооперативната централа „Напредъ“, вследствие на което и нашата централа има писмо отъ тамъ, съ което ѝ искатъ сведения, какъ тя е организирана, за да могатъ да се възползватъ отъ нейната организация. Истината е, г-да, каквито и клевети да се отправятъ къмъ кооперация „Напредъ“, че тя е единствената мощна потрѣбителна кооперация въ България, която е издържала въ борбата противъ нея; ...

А. Капитановъ (з): Винаги най-фаворизираната кооперация.

И. п. Рачевъ (з): Която по въпроса за пласмента на захаръ е въ сѣюзъ съ Буровъ (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): ... че тя е най-солидната кооперация у насъ. Това е истината. И ония кооператори, които говорятъ противъ кооперация „Напредъ“, тѣ сж повечето въ рубриката на псевдокооператоритъ.

И. Попивановъ (з): Знаемъ кои сж псевдокооператоритъ.

К. Пастуховъ (с. д): Тѣ сж егоисти, тѣ защищаватъ своитъ лични интереси.

А. Неновъ (раб): Защо разтурихте кооперация „Освобождение“?

К. Пастуховъ (с. д): Г. Бешковъ! Азъ не говоря противъ „Българска захаръ“, азъ я защищавамъ навредъ. Всички ние, кооператоритъ отъ „Напредъ“, социалиститъ, защищаваме кооперация „Българска захаръ“.

Х. Трайковъ (раб): Вие сте най-лошитъ кооператори. Отъ васъ по-лоши кооператори нѣма. Вие се борихте противъ кооперация „Освобождение“.

К. Пастуховъ (с. д): Ако азъ завчера изказахъ мнение противно на вашето, то е, защото прави много тежко впечатление да поддържате изкуствено, чрезъ закони чрезъ наказателни клаузи, висока цена на захаръта и на цвеклото въ полза на една кооперация. Тя не се нуждае отъ тая помощъ. Както нея, така и всички други кооперации, законътъ достатъчно ги покровителствува въ процеса на тѣхното създаване, докогато изнесатъ своитъ продукти на пазара, ...

П. Попивановъ (з): Кажете нѣщо по заглавието на законопроекта, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): ... за да нѣма нужда да ги опѣлчватъ противъ консоматора, който не ще бѣде доволенъ, когато научи, че за да преуспѣва дадена кооперация въ едно време на тежка стопанска криза, когато вие всички, и ние говоримъ, че трѣбва да се намали цената на захаръта, вие ще увеличавате съ 2 л. тая цена, за да ѝ поддържате курса. Това не е кооперативно. Никѣде въ свѣта нѣма подобна кооперация, защищавана по такъвъ начинъ отъ закона. Това показва или погрѣшно направена смѣтка, или че тая кооперация, може би, нѣма добро ръководство. А много наши кооперации сж пропаднали не отъ злоупотреби, а отъ липса на добро ръководство.

П. Попивановъ (з): Малко сте вие, широкитъ социалисти, за да ви туримъ начело на всички кооперации.

К. Пастуховъ (с. д): Тамъ трѣбва да има единъ пътъ, който да се извърви. А тоя пътъ кооперация „Напредъ“ го е изходила.

И. Василевъ (з): Съ подкрепата на г. Ляпчевъ.

П. Попивановъ (з): Отъ вашата партия определете ръководни лица, които да ръководятъ „Българска захаръ“, за да пропадне.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ ще ви отговоря. Г-да! Турското правителство праща младежи на стажъ въ кооперация „Напредъ“, за да учатъ кооперативното дѣло — въ тая кооперация, която вие сега похувате.

А. Неновъ (раб): Тежко и горко на турскитѣ кооператори!

П. Попивановъ (з): Много я хвалите.

К. Пастуховъ (с. д): Кооперация „Напредъ“ е известна на външния свѣтъ, тя е образцова въ кооперативното движение въ нашата страна.

П. Попивановъ (з): Държите тукъ защитителна речъ за кооперация „Напредъ“.

К. Пастуховъ (с. д): Безъ съмнение, тя може да си има своитѣ недостатъци, но азъ защитавамъ и вашата кооперация. И затова ако бихте прибѣгнали къмъ разглеждане законопроекта членъ по членъ и искате да фаворизирате кооперация „Българска захаръ“, по чл. I, мисля, . . .

П. Попивановъ (з): Кооперация „Напредъ“ е псевдо-кооперация, защото е партийна.

К. Пастуховъ (с. д): . . . въ който се говори, че кооперативнитѣ захарни фабрики могатъ да получатъ дѣлъ, равенъ на тѣхния капацитетъ, азъ бихъ молилъ, за да ви покажа, че съмъ за кооперацията . . .

А. Капитановъ (з): Вие сте за партийнитѣ кооперации.

П. Попивановъ (з): Вие сте за кооперации, които охраняватъ ваши хора.

К. Пастуховъ (с. д): Мълчете бе, крикунни, които нищо не разбирате отъ кооперативно движение.

П. Попивановъ (з): Ти много разбирашъ!

К. Пастуховъ (с. д): Вие не сте никакви земледѣлци. Вие представлявате полушубкитѣ въ България.

П. Попивановъ (з): Ако ти много разбираше, нѣмаше да останешъ съ своето червено лице самъ въ този Парламентъ.

А. Капитановъ (з): Кооперативната централа „Напредъ“ е най-партизанската кооперация.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): Да Ви кажа ли, г. Капитановъ, Вие представлявате единъ селски типъ, за който французитѣ иматъ глагола „дерасине“ — изтрѣгнати отъ селото. (Глъчка) Това сте Вие.

А. Капитановъ (з): Вие сте най-голѣмъ типъ!

К. Пастуховъ (с. д): Азъ бихъ молилъ г. министра, да се изхвърлятъ думитѣ „могатъ да получатъ“, а вмѣсто тѣхъ да остане думата „получаватъ“. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

П. Попивановъ (з): Защо не се огледате да видите какво представлявате?

И. Василевъ (з): Вѣченъ катраникъ.

К. Пастуховъ (с. д): А бе, менъ лаятъ на кучетата не ме смущава.

А. Капитановъ (з): Вие сте катраницитѣ на старитѣ партии въ селата.

Т. Бошняковъ (з): Платенъ адвокатъ на убийцитѣ. (Глъчка)

Г. Шонговъ (з): Г. Пастуховъ! Захарнитѣ фабрики ви даватъ захарта съ 1-30 л. на килограмъ по-евтино, отколкото „Българска захаръ“. Давате ли вие тия 1-30 л. на българския консоматоръ? Не ги давате, защото кооперация „Напредъ“ не се бори за ниски цени.

А. Капитановъ (з): Тя не е българска!

К. Пастуховъ (с. д): Тя е готова да продава по нормирани цени.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Пастуховъ! Въ Парламента нѣма да допустна да правите реклама на кооперация „Напредъ“. Тукъ не се разисква за кооперация „Напредъ“. Дайте си мнението по заглавието на законопроекта.

К. Пастуховъ (с. д): А не чувате ли, когато викатъ Вашитѣ другари?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Вие сте старъ парламентаристъ и знаете реда.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ нѣма да остава да ме ругае никой отъ васъ.

А. Капитановъ (з): Азъ думата „типъ“ не съмъ произнесълъ въ тоя Парламентъ, но тая дума я чухъ отъ Васъ. Затуй казвамъ, че сте най-голѣмиятъ типъ въ тоя Парламентъ.

К. Пастуховъ (с. д): Какво е това, г. председателю?

П. Попивановъ (з): Съжалявамъ, че много къса паметъ имате, г. Пастуховъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Пастуховъ! Не може да обиждате народнитѣ представители и да ги наричате „селски типове“.

А. Неновъ (раб): И г. Захариевъ е селски типъ съ кърпичка въ джобчето!

П. Попивановъ (з): Азъ не се обиждамъ отъ думитѣ на единъ широкъ социалистъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не казахъ „типъ“, а употребихъ френската дума „дерасине“. Криво сте разбрали. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

П. Попивановъ (з): Тогава Вие не помните какво сте казали. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г-да! Най-сетне престанете!

П. Попивановъ (з): Да говори по заглавието на законопроекта, а не за кооперация „Напредъ“.

А. Капитановъ (з): Г. Сакъзовъ! Направете му бележка, че такъвъ езикъ не може да държи тукъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Пастуховъ! Свършихте ли? Правите ли предложение?

К. Пастуховъ (с. д): Азъ моля въ последната алинея на чл. I . . .

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ние разискваме още по заглавието.

П. Попивановъ (з): Той не знае по какво говори — обърка се!

М. Дилиновъ (з): Да се прибави една забележка — че партийни кооперации нѣматъ право да пласиратъ захаръ!

С. Дойчиновъ (нац. л. о): А кооперациитѣ на Земледѣлския съюзъ иматъ това право!

П. Попивановъ (з): Ние имаме земледѣлски районни съюзи, а нѣмаме партийни кооперации. Вие разрушихте нашитѣ кооперации и синдикати, за да останатъ вашитѣ партийни кооперации.

К. Пастуховъ (с. д): Вие ги разрушихте. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Правя бележка на народнитѣ представители Попивановъ и Капитановъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ ще излѣза публично да кажа, че тѣзи кооперации оцетиха държавата съ 50 милиона

лева, за да вземели по 50 ст. повече на килограмъ отъ житото, което имаха въ своитѣ хамбари.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ!

А. Капитановъ (з): Вашата кооперация е храненикъ на държавата.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. Пастуховъ! Моля Ви се! Вие претендирате за парламентаризъмъ — пазете реда!

Има думата народниятъ представител г. д-ръ Иванъ Бешковъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Вземамъ думата не за да хвърля хули и проклетия върху централа „Напредъ“, а за да се изясня по поводъ едно обвинение, което г. Пастуховъ ми хвърли — че съмъ изнесълъ една лъжа, една неистина по отношенията на централа „Напредъ“ къмъ „Българска захаръ“. Подчертавамъ, миналата година „Българска захаръ“ се отнесе къмъ централа „Напредъ“ съ молба да пласира захарта на „Българска захаръ“ и да предяви условията си. Централата „Напредъ“ отговори на „Българска захаръ“ писмено. Предложението биде донесено отъ София отъ члена на управителния съветъ на „Българска захаръ“ г. д-ръ Илия Палазовъ.

К. Пастуховъ (с. д): Той не е отъ тамъ.

Отъ земледѣлцитѣ: Чакай бе!

Т. Тонковъ (з): Кречетало!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Членътъ на управителния съветъ на „Българска захаръ“ г. д-ръ Илия Палазовъ донесе отговора на централа „Напредъ“. Този отговоръ биде предметъ на обсъждане въ едно, две, три заседания на управителния съветъ на „Българска захаръ“. Допълнително узнахме, както отъ г. Палазовъ, тъй и отъ други, че това писмо на централа „Напредъ“ е било писано въ канцеларията на г. Куюмджийски, представител на захарния картелъ. (Ръжкоплѣскания)

Отъ земледѣлцитѣ: Позоръ!

К. Пастуховъ (с. д): Това не е истина! Всѣки може да разправя каквото си иска. Това е лъжа!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Устниятъ обяснения, които се дадоха по този поводъ отъ страна на централа „Напредъ“, бѣха такива: че централа „Напредъ“, колкото и да желае да съдействува за изграждането и разрастването на „Българска захаръ“, не може да сжкса съ захарния картелъ, защото тя пласира на захарния картелъ 750—800 вагона захаръ и не желае да си разваля смѣткитѣ съ него заради нашитѣ 200 вагона захаръ.

К. Пастуховъ (с. д): Вие можете да ни дадете само 200 вагона, а ние пласираме 800 вагона. Отъ кжде да вземемъ останалитѣ 600 вагона? Хайде-де, значи, ние трѣбва да фалираме заради „Българска захаръ“.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Затова централа „Напредъ“ заявяваше, че, за да пласира захарта на „Българска захаръ“, не може, освенъ да предложи условията, които сж на захарния картелъ. Тѣ бѣха: да не се строи друга кооперативна захарна фабрика. Какво общо има пласментътъ на захаръ съ строежъ на нова кооперативна захарна фабрика?

К. Пастуховъ (с. д): Това е лъжа!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Това не е лъжа. Азъ държа на моята лична честъ...

К. Пастуховъ (с. д): Дебела лъжа!

Д-ръ И. Бешковъ (з): ... и съмъ въ състояние да Ви дамъ книгата на „Българска захаръ“, за да ви увѣря въ това, което говоря.

К. Пастуховъ (с. д): Нищо не сте въ състояние да направите, защото ние сме за кооперациитѣ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Дълга да ви заявя, че оттогава досега изминаха година и половина и нито „Българска за-

харъ“, нито азъ, нито въ вестницитѣ, нито нѣкжде другаде сме писали два реда противъ централа „Напредъ“, въ прѣки тѣзи лоши отношения, които имахме съ нея, защото все ни е ръководило едно чувство на кооператизъмъ и сме смѣтали, че ще дойде день, когато тѣзи две кооперации ще могатъ да се разбератъ. Въ желанието си да се разберемъ, върно е, че азъ и г. Христо Цоневъ, делегатъ на „Българска захаръ“, имахме среща съ директора на централа „Напредъ“, говорихме и, следъ като констатирахме минали грѣшки, искахме да ги поправимъ съ една нова спогодба въ смисълъ, централа „Напредъ“ да поеме пласмента на захарта на „Българска захаръ“.

А. Неновъ (раб): Нова любовъ!

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Д-ръ И. Бешковъ (з): Ние сме искали отъ централа „Напредъ“ авансъ срещу захаръ — истина е — но централа „Напредъ“ да ни поеме батацитѣ не сме искали. Искали сме авансъ, защото сме имали нужда отъ пари, но сме го искали срещу захаръ, г. Пастуховъ, да ни се варантира известна сума, а не да ни даватъ заеми. И по единъ дипломатиченъ начинъ и пѣтъ преговоритѣ бѣха преустановени за по-благоприятно време.

Дълга да заявя, че само по поводъ помпозния тонъ на г. Ляпчевъ азъ взехъ думата да кажа, че нито централа „Напредъ“, нито държавата не сж се отнесли така майчински къмъ „Българска захаръ“, а не отъ желание да хули и петня централа „Напредъ“.

Дълга да Ви заявя, г. Пастуховъ, че всѣко кооперативно предприятие, въ това число и „Българска захаръ“, иматъ нужда отъ подкрепата на държавата, иначе тѣ могатъ да загинатъ въ днешното капиталистическо общество. Тази помощъ централа „Напредъ“ най-много е имала и презъ време управлението на Сговора, и преди него, и следъ него, и недейте Вие да се обявявате противъ интервенцията на държавата въ полза на кооперациитѣ. Държавата ще подкрепя кооперациитѣ, докато се засилятъ така, както се е заслила централата „Напредъ“, която днесъ е единъ колосъ. Ние не сме противници на централа „Напредъ“, но недейте така тѣсногрѣдо и тѣснопартийно да гледате на въпроса и да отрицате известни истини, които бодатъ и които сж само въ ваша вреда. (Ръжкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

К. Пастуховъ (с. д): И да сте противници на централа „Напредъ“, не можете да ѝ направите нищо. Вие искате да бждете и производители, и търговци. Нѣма да постигнете това. Вие прибѣгвате до помощта на държавата, но само да изядете паритѣ и пакъ нѣма да постигнете нищо. Пакъ ще дойдете при насъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Нѣма да изядемъ паритѣ на държавата, не бойте се.

К. Пастуховъ (с. д): Въ централа „Напредъ“ сж питали, колко получава нашиятъ директоръ и има ли на разположение фаянтонъ, защото вашиятъ има такова превозно сръдство.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Моля, г. Пастуховъ!

Д-ръ И. Бешковъ (з): Какво получава нашиятъ директоръ? — Нека да сравнимъ съ това, което получава вашиятъ. Значи, дотамъ стигнахме въ спороветѣ си!

П. Попивановъ (з): (Къмъ К. Пастуховъ) Голѣмъ човѣкъ сте, но малки приказки казахте.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! За съжаление, дебатитѣ по заглавието на законопроекта за насърчение на цвеклосѣнето и производството на захаръ се преобърнаха на едни твърде живи и разгорещени спорове противъ централа „Напредъ“, за да стигнемъ до фаянтонъ на кооперация „Българска захаръ“ и до заплатата на управителя на кооперация „Напредъ“.

А. Капитановъ (з): И до акциитѣ на баба Кирикница, които г. Пастуховъ знае, какъ сж откупени.

Министъръ Д. Гичевъ: Азъ бѣхъ принуденъ да изясня подбудитѣ на нѣкои оратори да се обявятъ противъ тѣзи

мърки, които целят да извадят кооперация „Българска захар“ от едно неблагоприятно положение, въ което е била поставена, подчертавам това, досега. Сметна се, че това сме го правили, за да накръним по този начин интересит на друга нѣкоя фабрика. Азъ нѣма да отричамъ твърдението на г. Пастуховъ, че сама официалната власт е дала благоприятни отзиви за кооперация „Напредъ“ — единъ фактъ, който иде да подчертае, че никаква враждебност, че никакво чувство на неприязнь нѣмаме къмъ нея и къмъ която и да е кооперация у насъ. Истината е, обаче, че спрямо кооперация „Българска захар“ отношенията, както на кооперация „Напредъ“, така и на правителството, не сѫ били дружелюбни и че условията, въ които я е поставило правителството, сѫ били извънредно тежки. Въ тая спогодба на г. Василевъ г. Ляпчевъ не намира нищо опасно. Той казва: все е имало нѣщо, за да се склочи тя и не ви остава освенъ да благодарите за това нѣщо. А това нѣщо е алчността на захарнитъ фабрики, която спаси българскитъ производители на цвекло! Защото, г. Ляпчевъ, споредъ тая спогодба фабриката въ Горна-Орѣховица имаше право да изнесе 4 1/2 милиона килограма захаръ; фабриката въ гр. Русе — 4.600.000 кгр.; въ Пловдивъ — 700.000 кгр.; въ Каялий — близо 3.000.000 кгр., или всичко около 15.000.000 кгр., на които, споредъ спогодбата, ние сме задължени да даваме премия. И щомъ фондътъ, който е 17.000.000 л., не стигне, остатъка да дотъкнимъ отъ цената на цвеклото, която трѣбваше да се намали за смѣтка на цвеклопроизводителя. Но да видите майчинскитъ грижи, които се проявяватъ въ тази спогодба отъ страна на захарофабрикантитъ и Министерството на земледѣлието къмъ една кооперация, закрилата и защитата на която е пряма обязаност на Министерството на земледѣлието, ще ви прочета п. 13 отъ спогодбата: (Чете) „Ако нѣкои захарни фабрики не подписатъ тая спогодба до 2 априлъ 1931 г., Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти ще внесе веднага въ Народното събрание законъ, и той трѣбва да се гласува въ настоящата сесия, който да задължи всички фабрики да изпълнятъ постановленията на тая спогодба“, т. е. ако нѣкоя фабрика откаже да подпише, както отказа „Българска захар“, ще внесете още въ тази сесия на Народното събрание законъ и ще го гласувате въ нощно заседание по спешностъ, за да се застави тая фабрика да внесе вноска, които ѝ сѫ опредѣлени — 4.600.000 л. тая година. И после: (Продължава да чете) ... „но, фабрикийтъ, които откажатъ да подписатъ спогодбата, ще бждатъ лишени отъ правото да получаватъ настрѣдителни вноски за евентуално изнесната отъ тѣхъ захаръ“. И до този моментъ, когато оня законъ е още въ сила, българската кооперативна фабрика край Плевенъ е длъжна да даде въ фонда 4.600.000 л. Тя, обаче, нѣма право да получи отъ фонда нито единъ левъ. По силата на какво се застави тази фабрика да внесе близо 5 милиона лева, за да даде настрѣдителна премия на своитъ конкуренти, на едни фабрики, които сѫ амортизирали и натрупали голѣми запаси отъ капитали отъ голѣмитъ печалби, които имаха не само поради високитъ цени, по които продаваха въ едно време, когато кооперативната фабрика „Българска захар“ се зидаше и трупаше борчове за смѣтка на кооператоритъ? И днесъ съ този законопроектъ ние идемъ не да създаваме нѣкакви привилегии, но отъ стѣсненото и тежко положение, въ което е поставена кооперация „Българска захар“, да я извадимъ, като премахнемъ неправдитъ, които сѫ допуснати по отношение на нея съ спогодбата и съ закона на бившия министъръ на земледѣлието. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта тѣй, както го прочете г. секретарѣтъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 1. За да се осигури производството на необходимата за страната захаръ, Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти опредѣля ежегодно необходимата площ за засѣване съ захарно цвекло, като разпредѣля между отдѣлнитъ захарни фабрики, споредъ капацитетъ и района имъ, съответното количество декари за засѣване отъ производителитъ за смѣтка на фабрикийтъ, съ огледъ да се добие едно производство на захаръ, равно на годишната консомация въ страната.

База за опредѣляне на посѣвната площъ служи производството и консомацията на захаръ предшестващата година.

Кооперативнитъ захарни фабрики могатъ да получатъ дѣлъ, равенъ на пълния имъ капацитетъ.

Ако нѣкоя отъ фабрикийтъ, надлежно поканена, въ срокъ 10 дни отъ поканата не се яви или се яви и откаже да поеме задълженията за засѣване опредѣленото количество захарно цвекло, нейниятъ дѣлъ се разхвърля съразмѣрно върху останалитъ захарни фабрики. Договоритъ между министерството и захарнитъ фабрики могатъ да бждатъ за срокъ най-много отъ 4 години“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата на-родниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Въ предпоследната алинея на този членъ е казано, че „кооперативнитъ захарни фабрики могатъ да получатъ дѣлъ, равенъ на пълния имъ капацитетъ“. Азъ намирамъ, че трѣбва да се изхвърлятъ думитъ „могатъ да“ и да стане: „Кооперативнитъ захарни фабрики получаватъ дѣлъ, равенъ на пълния имъ капацитетъ“. Да бжде по-ясно и категорично. Нали това Ви е идеята?

Министъръ Д. Гичевъ: Смеситъ на редакцията на този членъ е, че кооперативнитъ могатъ по желание да получатъ, а не ги заставаме непременно да получатъ.

К. Пастуховъ (с. д): Значи, че тѣ иматъ право да получатъ?

Министъръ Д. Гичевъ: Иматъ право.

К. Пастуховъ (с. д): Ако искатъ?

Министъръ Д. Гичевъ: Ако искатъ.

К. Пастуховъ (с. д): А както е употребенъ изразътъ „могатъ да получатъ“ може да се разбира и по-другояче — обратното, че не могатъ

П. Попивановъ (з): Мжчно ще се разбира така.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ако искатъ, ще получатъ.

К. Пастуховъ (с. д): Смеситъ на законопроекта е, че получаватъ, ако желаятъ. Нали така?

Министъръ Д. Гичевъ: Да.

К. Пастуховъ (с. д): Това е. — Азъ искамъ да се каже „получаватъ“, а не че „могатъ да получатъ“. Защото като се каже „могатъ“ министърътъ може да намѣри за добре да не имъ даде равенъ дѣлъ. Такова тълкувание може да се даде. Идеята на закона е, че по тѣхно желание получаватъ дѣлъ, а не по желанието на министра, че министърътъ е длъженъ, ако кооперацията поиска да засѣ цѣлото пространство, да ѝ даде дѣлъ, не може да ѝ откаже. Ако остане изразътъ „могатъ да получатъ“, тогава се подразбира, че министърътъ може и да откаже по известни съображения. За да нѣма право министърътъ да отказва, а всецѣло да остане упражнението на правото по усмотрението на кооперацията, азъ моля да се заличатъ думитъ „могатъ да“ Значи, ако кооперацията пожелае да засѣ цѣлото пространство, което има на разположение, министърътъ да не разсѣждава никакъ, а да ѝ даде дѣлъ, равенъ на капацитета ѝ. Това ли искате да кажете?

Министъръ Д. Гичевъ: Да.

К. Пастуховъ (с. д): И затуй азъ Ви моля да махнете думитъ „могатъ да“ и да остане „получаватъ“, или по-добре: „иматъ право да получатъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитъ имоти.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Смеситъ на тази редакция, това, което се е желало да се изрази въ нея, е, че кооперативнитъ захарни фабрики, когато пожелаятъ, могатъ да получатъ единъ дѣлъ за засѣване и за производство, равенъ на пълния имъ капацитетъ.

Г. Говедаровъ (д. ст): Иматъ право.

Министъръ Д. Гичевъ: Опасението на г. Пастуховъ е, че думата „могатъ“ може да се тълкува и тѣй, и иначе, въ смисълъ, че това ще зависи и отъ усмотрението и отъ благоволенieto на Министерството на земледѣлието.

К. Пастуховъ (с. д.): Разбира се.

Министъръ Д. Гичевъ: Смѣтамъ, че редакцията на трета алинея отъ чл. 1 може да се поправи, като текстътъ ѝ стане така: (Чете) „Кооперативнитѣ захарни фабрики иматъ право да получатъ дълъ, равенъ на пълния имъ капацитетъ“. Въмѣсто „могатъ да получатъ“, става „иматъ право да получатъ“.

Г. Говедаровъ (д. сг): Точно така.

Министъръ Д. Гичевъ: За да не се счита, че е задължително.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1, заедно съ измѣнението на текста въ алинея трета, предложено отъ г. министра на земледѣлието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 2. Цената на тонъ цвекло съ заплащане на производителъ, както и цената на килограмъ захаръ за продажба на едро въ фабрикутѣ, се опредѣля отъ Министерския съветъ, по докладъ на министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти, съобразно производственитѣ условия на цвеклото и захарьта и общитѣ стопански условия на страната. Тия цени се вписватъ въ договоритѣ на министерството съ захарнитѣ фабрики“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 3. Пласментътъ на произведената презъ една кампания захаръ се гарантира, като преди пълното разпродаване на това количество не може да се пускатъ на пазара никакви други количества захаръ. Тоя редъ на предпочитане се провежда подъ контрола на Министерството на финанситѣ. Всѣка фабрика за вътрешната консомация получава дълъ, равенъ на дълга, който е имала отъ годишното производство. Ако презъ нѣкоя година производството на фабриката се окаже по-големо или по-малко отъ нуждитѣ на вътрешната консомация, следната година може да стане съответно намаление или увеличение производството на цвекло и захаръ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 3 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 4. Фабрикутѣ закупуватъ всичкото захарно цвекло, произведено въ опредѣленото имъ пространство за засѣване, като се задължаватъ да изплатятъ цвеклото на производителитѣ по цената, вписана въ договора имъ съ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 5. Задължението на фабрикутѣ, съгласно закона за образуване фондъ за износъ на захаръ отъ 21 априлъ 1931 г., остава въ сила за изтеклата 1931 г., като невнесени отъ фабрикутѣ суми по 100 л. на тонъ закупено цвекло се събератъ отъ Българската земледѣлска банка по изпълнителенъ редъ. Фабрикутѣ, които сѣ устояли на задълженията си по спогодбата отъ 28 мартъ 1931 г., могатъ да се ползуватъ отъ тоя фондъ само за износъ, направенъ до 1 май 1932 г. Изплащането на премитѣ ще стане следъ тази дата, като се спазватъ разпоредбитѣ на ал. II отъ чл. 6 на спогодбата. Неразпредѣлената до тази дата частъ отъ фонда, както и частъта на кооперативната фабрика „Българска захаръ“, оставатъ като фондъ „Насърчение цвеклопроизводството при Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ отбелязвамъ само, че макаръ г. министърътъ да бѣше толкова жестокъ въ критиката си къмъ единъ договоръ отъ 1931 г. — по който, за да се произнесе, трѣбва да знаеи всички негови точки, а не само откъслечни изражения, отъ които се вади за-

ключение, че тоя договоръ е засѣгалъ кооперативната фабрика „Българска захаръ“ — попада почти въ сѣщото положение по отношение тая фабрика, каквото е предвидено въ договора. Той не я изключва отъ задължението да плаща и тя онова, което е трѣбвало да плати, именно по 100 л. на тонъ цвекло; самс че дава едно друго предназначение: тѣзи 100 л. ще отидатъ за нѣкакъв фондъ за цвеклопроизводителитѣ, а не за насърчение износа на захарьта, което е сѣщото.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Ще я освободимъ отъ плащане.

А. Ляпчевъ (д. сг): Моето разбиране е това, пѣкъ ва- шето разбиране може да бѣде съвсемъ друго; моето разбиране е туй, че е съвсемъ неумѣстно да се правятъ упрѣци и укори по въпроси подобни, безъ да могатъ тѣзи упрѣци да бѣдатъ обосновани, толкозъ повече, че въ връзка съ този членъ сѣщиятъ упрѣкъ може да се направи и на г. министра.

Азъ взехъ думата, за да посоча този инструментъ — той е за мене инструментъ; доколкото той здраво е обмисленъ, не зная. Ние даваме подкрепата си само за да има добри резултати. Но ако вземемъ логиката на г. министра на земледѣлието и да правимъ хората виновни за вини, които не сѣ се събждали, ами азъ тукъ мога да отправя такива вини, които биха били отъ много по-го- лѣмо основание, но не е тази моята целъ: азъ не желая да затруднявамъ положението на Министерството на земледѣлието. Нито пѣкъ г. министърътъ на земледѣлието, когато се отнася до предшествуваща спогодба, трѣбва така съ леко сърдце да говори: „По спешностъ се прие нощно време“ и пр. Не, г. Гичевъ, нѣма да намѣрите нощни работи въ хората, които сѣ били преди васъ. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Да, нѣма да намѣрите!

И. Василевъ (з): Всичкитѣ ви работи сѣ нощни.

А. Ляпчевъ (д. сг): Пазате се вие да нѣмате нощни ра- боти. — Азъ по тоя законопроектъ бихъ могълъ много подозрения да поставя, но азъ не желая да прѣча на ми- нистерството.

Т. Тонковъ (з): Нощно време дойдохте и нощно време работите.

А. Капитановъ (з): Цѣлата ви работа бѣ нощна.

П. Попивановъ (з): То да бѣше нощна, както и да е, ами бѣше срдѣнощна!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата на- родниятъ представителъ г. д-ръ Иванъ Бешковъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Чухме преди малко съображенията на г. министра на зе- мледѣлието, когато той говорѣше въ защита на „Бъл- гарска захаръ“. Припомняйки ви онова, което азъ казахъ миналата седмица пакъ по сѣщия законопроектъ, азъ се връщамъ днесъ и, въ духа на изказанитѣ отъ г. министра думи и мисли, ще го помоля да се съгласи на едно измѣ- нение на чл. 5 отъ законопроекта — да се създаде една втора алинея къмъ чл. 5, като предварително въ послед- ното изречение, което започва съ думитѣ „Неразпредѣ- лената до тази дата частъ отъ фонда“ се зачаркнатъ ду- митѣ „както и частъта на кооперативната фабрика „Бъл- гарска захаръ“ и по-нататѣкъ следватъ думитѣ „остава като фондъ „Насърчение цвеклопроизводството при Ми- нистерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти“. Да се добави, казвамъ, алинея втора, съ следната редакция: „Кооперативната захарна фабрика „Българска захаръ“ се освобождава отъ вноската по 100 л. на тонъ цвекло за горния фондъ“.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Може ли такава нѣщо?

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. г. народни представители! Подхвърли се отъ тамъ: може ли такава нѣщо? Това нѣщо може, защото ние всички сме съ дълбокото убе- ждение, както и г. министърътъ подчерта, че миналата година Григоръ Василевъ внесе тоя законъ само за да застави „Българска захаръ“ да се подчини на спогодбата на захарния картелъ съ него. И защото „Българска захаръ“ не се подчини, затова се създаде тоя законъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Хайде де!

Д-ръ И. Бешковъ (з): И въ мотивитѣ на закона из- рично е казано, . . .

П. Попивановъ (з): Това бѣше изключителенъ законъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): . . . че понеже една отъ фабри-
китъ не се съгласи да подпише спогодбата, внасямъ тоя
законопроектъ, за да я заставимъ. Днесъ азъ мисля, че
трѣбва да поправимъ тая неправда, още повече, че коопе-
рацията „Българска захаръ“, както се изнесе тукъ отъ
говорившиятъ досега, не е достатъчно закрепнала финан-
сово, а всички сме съ убеждението, че тая кооперация
трѣбва да бѣде подкрепена отъ държавата, че тя трѣбва
да бѣде фаворизирана до известна степенъ, за да може
да се съвземе и да стѣпи здраво на краката си, за да
върши своето народополезно дѣло. Г. министрътъ го-
вори въ това направление и мене ми се чини, че ще из-
вършимъ едно много добро дѣло, г. г. народни предста-
вители, ако днесъ въ тоя моментъ ние поправимъ една
неправда на бившия режимъ по отношение на едно го-
лѣмо кооперативно предприятие, като му дадемъ въз-
можностъ тия 4.600.000 л. да ги запази за себе си и да
увеличи своитѣ собствени сръдства — не да ги даде нѣ-
кому въ джоба, а да увеличи своитѣ собствени капитали
— за да бѣде полезно и на своитѣ членове и на нашето
народно стопанство. (Ръкоплъскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. ми-
нистрѣтъ на земледѣлието.

Министръ Д. Гичевъ: Г. Ляпчевъ не може да не знае
какво значи едно договорно задължение.

А. Ляпчевъ (д. сг): Е да, договорно. По-рано е общо, и
сега е общо.

Министръ Д. Гичевъ: Ние можемъ да го атакуваме,
можемъ да го подозираме, все пакъ, обаче, заради инте-
реситъ на държавата, за които трѣбва да мислимъ, ние
отъ наша страна не нарушаваме нито едно отъ нашитѣ
задължения по отношение на фабрикитѣ. Затова предви-
деното ни въ чл. 5 на законопроекта право да съберемъ
вноскитѣ отъ захарнитѣ фабрики за фонда, ние го запаз-
ваме и занаятъ, ама, обаче, ограничаваме срока, до
който фабрикитѣ да могатъ да се ползватъ отъ пре-
мията за изнесената отъ тѣхъ захаръ. Тия отъ тѣхъ, които
желаятъ да се възползватъ отъ правото, което имъ е
свързано миналиятъ законъ, това право могатъ да го упра-
жнятъ до 1 май 1932 г., като съответно ще имъ бѣждатъ
изплатени вноскитѣ.

Относно искането да бѣде освободена и върната внос-
ката отъ 4.600.000 л. на кооперативната фабрика „Българ-
ска захаръ“ трѣбва да ви кажа, че азъ не намирамъ доста-
тъчно съображения да дамъ съгласието си за това. Защо?
Азъ казахъ, че е несправедливо „Българска захаръ“ да
дава премия на акционернитѣ фабрики, за да могатъ тѣ
да изнесатъ своитѣ стари запаси.

Това бѣше неправдата на миналия законъ. Сега при
положението, което създаваме, ние пакъ поставяме при
едни по-благоприятни, поне за момента, условия „Българ-
ска захаръ“, защото цената, по която тя ще продава за-
харта си, ще бѣде за цѣлото ѝ количество захаръ, а
останалитѣ фабрики съ частъ отъ тая печалба ще трѣбва
да покриятъ загубитѣ за количествата захаръ, които
иматъ въ запасъ и които иматъ да изнесатъ. Като не ис-
каме тая печалба да отиде въ каситѣ на акционернитѣ за-
харни фабрики, ние предвиждаме тя да влѣзе въ фонда,
за който навремето още кооперативната фабрика „Бъл-
гарска захаръ“ е дала своето съгласие. Производителната
кооперация „Българска захаръ“ още на 15 априлъ мина-
лата 1931 г. е отправила едно заявление до тогавашния
министръ на земледѣлието, съ което съобщава: (Чете)

„Г. министре, съгласно устното ни споразумение, съоб-
щаваме Ви, че сме съгласни да подпишемъ спогодбата за
засѣване на захарно цвекло презъ тая година и да отдѣ-
ляме по 100 л. на тонъ, платено отъ фабриката ни, цвекло
за специаленъ фондъ при следнитѣ условия:

„Събраната за фонда сума да се употреби за кул-
турни цели въ свързка съ захарното цвекло, предимно въ
Плѣвненския окръгъ“. — Предимно, но не изключително.

„Фондътъ да се образува при Българската централна
кооперативна банка и да се изразходва по специаленъ
правилникъ, изработенъ отъ Министерството на земледѣ-
лието.

„Молимъ Ви при това да благоволите и назначите една
комисия, която да изработи нужния за цѣлта правил-
никъ.

„Увѣрени, че Вие ще одобрите целитѣ, които ние въз-
лагаме на въпросния фондъ, оставаме съ почитание. Произ-
водителна кооперация „Българска захаръ“ — Плѣвненъ“.

И днесъ, г. г. народни представители, вие виждате, че
ние правимъ това, което тогава не бѣ направено. Макаръ
че тогавашниятъ министръ на земледѣлието е сложилъ
резолюция: „Да се има предъ видъ при изработване на
правилника“, обаче законътъ, който се изработи бѣше въ
противоречие на това устно споразумение между „Бъл-
гарска захаръ“ и министра. Нейнитѣ близо 5 милиона лева
трѣбваше да отидатъ въ фонда, който трѣбваше да под-
помогне останалитѣ фабрики, които изнасятъ захаръ —
защото „Българска захаръ“ не изнася захаръ.

Днесъ ние възстановяваме това положение, което се е
препорѣчвало и което се е желало отъ кооперативната
захарна фабрика „Българска захаръ“ — създаването на
единъ фондъ, който при нужда и при бедствие ще бѣде
само отъ полза за цвеклошенето и цвеклопроизводител-
нитѣ въ нашата страна.

По тия съображения азъ моля народния представителъ
г. Бешковъ да не настоява на своето предложение за
освобождаване на „Българска захаръ“ отъ вноската.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Отъ коя дата е това заявление,
г. министре? То е отъ тогава, когато ние бѣхме натиснати,
тогава, когато минаваше законътъ на Григоръ Василевъ.
Щомъ г. министрътъ не е съгласенъ, азъ оттеглямъ
предложението си.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Бешковъ от-
тегля предложението си.

Кито, г. г. народни представители, приематъ чл. 5 така,
както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ
ръжка. Мнозинство, Събарнието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 6. За неустояване на задълженията да засѣятъ съ
захарно цвекло уговореното пространство фабрикитѣ се
глобяватъ по 1.500 л. на незасѣтъ декаръ, а за несѣбрано
отъ производителитѣ захарно цвекло фабрикитѣ запла-
щатъ по 1.500 л. на декаръ, отъ които 1.000 л. обезще-
тение за производителя и 500 л. глоба. Фабрика, която
би продавала за вътрешна консомация на цена по-голѣма
или по-малка отъ вписаната въ договора, се наказва съ
глоба, равна на двойната стойностъ на продадената захаръ.

Освенъ това, отговорнитѣ за нарушението лица подле-
жатъ на наказание до 3 години строгъ тѣмниченъ затворъ.

Глобитѣ и обезщетенията се налагаатъ отъ министра на
земледѣлието и държавнитѣ имоти, възъ основа на актове,
съставени отъ органи на Министерството на земледѣлието
и тия на Министерството на финанситѣ (по чл. 3). Акто-
ветѣ подлежатъ на обжалване по касационенъ редъ предъ
Върховния административенъ съдъ. Събранитѣ глоби се
внасятъ въ Българската земледѣлска банка за смѣтка на
фонда „Насърчение на цвеклопроизводството при Мини-
стерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата на-
родниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ ще моля най-настойтелно г. ми-
нистра на земледѣлието да обмисли, дали би могло да
остане това законоположение: „Фабрика, която би прода-
вала за вътрешна консомация на цена по-голѣма или
по-малка отъ вписаната въ договора, се наказва съ глоба“.
Азъ предлагамъ да се махнатъ думитѣ „или по-малка“,
защото подъ нормировка се разбира да не се продава на
по-висока цена и това е духътъ на всички закони, които
се създаватъ, за да облекчатъ положението на консомато-
ра, т. е., които гонятъ цѣльта да намалятъ цената на
даденъ продуктъ и да предпазятъ отъ спекулация. Въ
едно тежко време, като днешното, ще се изложимъ всички
въ очитѣ на населението, ако то види, че се създава едно
такова законоположение, презъ което ще се глобява не
само онзи, който продава по-скѣпо — това разбирамъ,
той трѣбва да се преследва, защото не може да се
експлоатира консоматорътъ — но и онзи, който продава
по-евтино. Да бѣде и този последниятъ третиранъ наравно
съ спекуланта, съ кождера, съ злоупотребителя — това
действително е уникумъ въ нашето законодателство.
Г. г. народни представители! Законътъ не може да има
за цѣль да установи монополна цена. Законътъ се бори
противъ картелирането на захарнитѣ фабрики и въ негова
помощъ има и другъ законъ противъ картелитѣ. Не мо-
жемъ сега съ помощта на държавата да направимъ нѣщо
по-силно отъ картелъ, което се нарича монополна цена.
Азъ моля да обмислите този въпросъ. Не е думата тукъ
да се увредятъ интереситѣ на една или друга кооперация,
не е въпросътъ да се защитятъ интереситѣ на цвекло-
производителитѣ или да се действа въ противъ тѣхъ. Азъ
завчера обяснихъ, че ние не сме противъ цвеклопроизво-

дителитѣ. Тѣ заслужаватъ поддрѣжка. Г. министърътъ на земедѣлното много криво ме е разбралъ като смѣта, че азъ държа смѣтка само за интереситѣ на онѣзи, които произвеждатъ жито или кукурузъ, които сѣ огромното мнозинство въ селата. Безъ съмнение, наредъ съ тѣхнитѣ интереси, ние държимъ смѣтка и за интереситѣ на цвекло-производителитѣ и на онѣзи, които сѣятъ тютюня, на всички други, които сѣятъ нови култури и които сѣ едно малцинство отъ населението. Но, г. г. народни представители, имайте предъ видъ следното обстоятелство. Когато се почна покровителствуването на цвеклопроизводителитѣ и насърдаването на захарното производство, ние нѣмахме други нови култури, нашиятъ народъ не ги познаваше и затова съ право всичкото внимание бѣ съсредоточено не да се увеличаватъ печалбитѣ на фабрикантитѣ, а да се насърдчи цвеклопроизводството, като се увеличи производството на захарта, да се увеличи броятъ на хората, които ще засѣватъ цвекло. Но отъ тогава насамъ почнаха да се сѣятъ и други култури: слънчогледъ, памукъ и пр., които сѣщо тъй се нуждаятъ отъ насърчение. Насърдението не трѣбва да бѣде чрезмѣрно, защото държавата не ще бѣде въ положение да го даде на всички култури, а ще го даде само на едни.

А. Капитановъ (з): Когато дойде до насърдението на другитѣ култури, тогава ще те видимъ какъ ще се държишъ.

К. Пастуховъ (с. д): Не искамъ да упрѣкна министерството за грижитѣ му за цвеклопроизводителитѣ, но моля и васъ, и г. министра да имате предъ видъ, че има нови култури, които трѣбва да насърдаваме, за да привикне къмъ тѣхъ населението и да получава отъ тѣхъ по-голѣми доходи, както получава, да речемъ, отъ цвеклото или отъ тютюна.

П. Попивановъ (з): Има окрѣзи, въ които не се сѣе цвекло.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. Пастуховъ! Това го правимъ. Тази година организирахме засѣването на 120.000 декара съ памукъ при една гарантирана цена. Тая година гарантираме пласмента на сусама, който ще се произведе у насъ, като забраняваме вноса на чуждъ сусамъ безъ мито. Сѣщото правимъ и съ конопа, и съ лена, и съ други култури. Това покровителство на други култури ще бѣде все за смѣтка на зърненитѣ, а не за смѣтка на цвеклото.

К. Пастуховъ (с. д): Вижте, г. министре. Има защита и защита. Азъ не казвамъ, че не трѣбва да покровителствуваме нѣкои култури, но поддрѣжамъ това покровителствуване да не е чрезмѣрно, защото тогава и да искате, не можете да покровителствувате други култури. Защо? Свързвамъ тая си мисль съ следната мисль. Вие не опровергахте твърдението ми, че ще увеличите цената на захарта съ 2 л. Отъ думитѣ, които казахте тукъ, азъ разбирамъ, че вие имате намѣрение, по едни или други съображения, да увеличите цената на захарта съ още по 2 л. на килограмъ. Това увеличение ще легне върху консоматоритѣ и азъ го схващамъ като една чрезмѣрна защита интереситѣ само на една малка частъ отъ народа за смѣтка на грамдното мнозинство не само въ градоветѣ, ами и въ селата. И не ми възразявайте, че въ градоветѣ захарта се консумира отъ едно малцинство — предимно отъ чиновници и отъ граждани, сръдна или богата рѣка хора. Напротивъ, бедниятъ народъ отъ градоветѣ я консумира.

П. Попивановъ (з): На чичо не му остава време сутринъ да си прави чай и кафе.

К. Пастуховъ (с. д): Ето где е съсловността. Значи, за васъ не е отъ значение голѣмиятъ брой консоматори на захаръ, които употребяватъ годишно около 20—30 милиона килограма захаръ, които консоматори вдигаха вой противъ захарния картелъ за чрезмѣрнитѣ му печалби и противъ скѣпотията на захарта, за която и вие сѣщо говорѣхте. Не е ли една отъ точкитѣ на вашата програма намаление цената на захарта?

П. Попивановъ (з): Да.

К. Пастуховъ (с. д): Не затова ли стана преди нѣколко месеци намалението цената на захарта? Не съ тая целъ ли г. министърътъ на финанситѣ предложи единъ законопроектъ за увеличаване акциза на захарта съ още 1 л. на килограмъ, като каза, че това е временна мѣрка, която

взимаме съ целъ да принудимъ въ последствие захарнитѣ фабрики да влѣзатъ въ преговори съ насъ, за да установимъ една по-малка цена на захарта, тъй като захарта може да понесе още намаление на цената си? Тогава какъ ще оправдаете вие едно увеличение на цената на захарта?

Ж. Маджаровъ (з): Защо наливате отъ пусто въ праздно? Цената на захарта ще зависи отъ цената на цвеклото и производственитѣ разноси.

К. Пастуховъ (с. д): Защо ще се наказватъ онѣзи, които ще продаватъ по-евтино? Какво ми възразявате, че още не е увеличена цената на захарта?

Ж. Маджаровъ (з): Може да бѣде и намалена.

К. Пастуховъ (с. д): Нима ще чакамъ да се увеличи цената на захарта, че тогава да взема думата? При тѣзи изявления на г. министра въ вестницитѣ, че има намѣрение да увеличи съ 2 л. . . .

А. Капитановъ (з): Кой е говорилъ такова нѣщо?

К. Пастуховъ (с. д): . . . цената на захарта, защото тя е артикулъ, който засѣга интереситѣ на малка частъ отъ народа, предимно на градското население, . . .

П. Попивановъ (з): Това е въпросъ на утрешния день. Зависи отъ много условия да бѣде ли увеличена цената на захарта или не.

К. Пастуховъ (с. д): . . . не мога да се съглася да дамъ право на Министерския съветъ да опредѣля цената на захарта. Г. министърътъ е длъженъ, когато иска пълномощие отъ Народното събрание, да се обясни: ще увеличи ли цената на захарта заанапредъ, ще я намали ли, или ще поддрѣжа сегашната цена? Иначе ще има злоупотребления съ довѣрието на Народното събрание. Такъвъ неограниченъ мандатъ, при декларация, че ще се увеличи цената на захарта, Народното събрание не може да даде на Министерския съветъ. Азъ давамъ цена на министерскитѣ изявления, направени въ вестницитѣ, азъ не смѣтамъ, че сѣ предназначени само за селска агитация — да лѣжемъ чичо. Азъ мисля, че нашитѣ министри държатъ на думитѣ си и, когато говорятъ, тѣ казватъ онова, което действително мислятъ да сторятъ.

П. Попивановъ (з): Вашитѣ думи противоречатъ на дѣлата ви. Вие говорите всичко това съ целъ за агитация.

К. Пастуховъ (с. д): За агитация да искаме увеличение цената на захарта? Не, ние сме се борили за намаление цената на захарта. Ние сме се борили противъ крѣзовитѣ, които подслаждатъ днесъ съ захарта много работи.

П. Попивановъ (з): Винаги сте ги поддрѣжали.

К. Пастуховъ (с. д): И ние имаме основание да поддрѣжаме и сега нашитѣ съмнения, че като се увеличи цената на захарта съ 2 л., това прави при 30 милиона килограма годишна консомация 60 милиона лева, които нѣма да отидатъ въ джоба на „Българска захаръ“, а ще отидатъ — лѣвскиятъ пай — пакъ въ джобовѣтъ на тѣзи, противъ които досега ние сме се борили.

Д-ръ И. Бешковъ (з): И въ каситѣ на кооперация „Напредъ“.

К. Пастуховъ (с. д): Ние тая ли политика ще водимъ? Нѣма да водимъ тая политика. Не бойте се отъ нелоялна конкуренция. Това е фалшъ. Захарнитѣ фабрики не могатъ да конкуриратъ „Българска захаръ“, както и досега не сѣ били въ състояние да я конкуриратъ. Могатъ да водятъ борба, както водятъ търговцитѣ, но тѣ нѣма да я униожатъ. Тя може да пропадне, ако нѣма добро рѣководство.

С. Таковъ (з): Широки социалисти!

К. Пастуховъ (с. д): Такава кооперация, която има 500 вагона захаръ, а държавата ѝ дава 20 милиона лева бакшишъ и покрѣй нея дава на фабрикантитѣ още 40—50 милиона лева, не е жизнеспособна, не е организирана добре, или има едно лошо, хищно рѣководство, което ощетява интереситѣ ѝ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Не казвайте голѣма дума, г. Пастуховъ!

К. Пастуховъ (с. д): Азъ нѣмамъ нищо противъ нея.

Дръ И. Бешковъ (з): Азъ Ви моля, дръжте смѣтка за думитѣ си.

К. Пастуховъ (с. д): Г. Бешковъ! Нѣмамъ сведения, че кооперация „Българска захаръ“ е предявила искане, кѣдето да било, да бѣде защитена по такъвъ начинъ, какъвто се предлага въ законопроекта.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Срещу единъ такъвъ хищнически картелъ ще я защитаваме.

К. Пастуховъ (с. д): Такива сѣ изявленията на председателя на „Българска захаръ“ г. Ивановъ, който иска да организира борба противъ захарния картелъ, който пледира за намаление цената на захарта и поддържа, че може и трѣбва да се намали цената на захарта. Е добре, когато председателятъ на „Българска захаръ“ е на това мнение, следъ като е изпиталъ една двегодишна кампания съ захарния картелъ, кое дава основание на министерството да се бои толкова отъ една нелоялна конкуренция на захарния картелъ, че той ще бѣде толкова силенъ, за да унищожи „Българска захаръ“, та ще трѣбва ние чрезъ законъ да я пазимъ като дете, да не падне, и когато я пуснемъ на пазара, да бѣде въоръжена съ всичкото покровителство на държавата, за да се бори съ свободната конкуренция?

Т. Бошнаковъ (з): Вие кого защитавате? Картела ли?

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не защитавамъ картела, а се боря противъ картела.

Ж. Маджаровъ (з): Хайде де!

Т. Бошнаковъ (з): Не чухме дума да кажете противъ картела.

К. Пастуховъ (с. д): Завчера азъ имавъ случай да ви обясня, че капацитетътъ на „Българска захаръ“ е отъ 300 до 500 вагона . . .

Д-ръ И. Бешковъ (з): 570 вагона тази година.

К. Пастуховъ (с. д): Турете ги 600 вагона, а въ България се консомиратъ годишно 2.500 вагона захаръ. Значи, 2.000 вагона захаръ или ще ги пустнете отъ странство да дойдатъ тукъ, или ще ги пласира картелътъ и, следователно, той е, който ще се възползува отъ това увеличение цената на захарта. Той знае, че „Българска захаръ“ не може да пласира повече отъ 500 вагона, каквото и да прави. Следователно, когато вие дадете по 2 л. на килограмъ захаръ, само на „Българска захаръ“ ли ги давате? Имаме ли текстъ въ законопроекта, който да казва, че отъ тази увеличена цена може да се възползува само „Българска захаръ“, а не и другитѣ захарни фабрики въ България, за да ми кажете: даваме по 2 л. на килограмъ захаръ, за да покровителствуваме „Българска захаръ“, а не да покровителствуваме картела? Въ състояние ли сте да създадете едно законодателство, което да опредѣли различни цени, по които ще продаватъ „Българска захаръ“ и фабрикантитѣ? Ако не сте въ положение да направите това, вие, безъ да искате, защитавате крезовцитѣ, които сѣ силни и които при туй положение нѣма защо да подписватъ договоритѣ на г. Гичева. Ако тѣ бѣха въ зоръ, щѣха да ги подпишатъ. За тѣхъ ще бѣде достатъчно, край тѣзи печалби, които извличатъ, да имъ добавите още по 2 л. на килограмъ подъ предлогъ да защитите кооперация „Българска захаръ“.

Ето защо, г. г. народни представители, не се бойте отъ нелоялната конкуренция.

А. Капитановъ (з): Отъ грабежитѣ се боимъ.

К. Пастуховъ (с. д): Отъ кои грабежи?

А. Капитановъ (з): Отъ тѣзи, които ги правите и вие.

К. Пастуховъ (с. д): Вие искате да ограбите консоматоритѣ. (Възражения отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Вие ги ограбвате.

К. Пастуховъ (с. д): Кой ще плати тѣзи 2 л. увеличение? За смѣтка на кого сѣ тѣ?

П. Попивановъ (з): Единъ часъ г. министърътъ ви разправя какъ вие сте ограбвали консоматоритѣ, а сега искате да оборите тази теза. Само че нѣмате основание.

К. Пастуховъ (с. д): Какво разправя г. министърътъ?

П. Попивановъ (з): Той каза, че намаляването цената на захарта не ползува консоматора, а остава въ васъ, които я продавате.

К. Пастуховъ (с. д): Въ кого остава?

А. Капитановъ (з): Въ фонда.

К. Пастуховъ (с. д): Кой текстъ на законопроекта постановява това? Посочете ми тоя текстъ. Недейте възражава голословно.

П. Попивановъ (з): А, голословно! Като-че-ли не сме долу, срѣдъ народа, и не виждаме.

К. Пастуховъ (с. д): Посочете ми текста отъ законопроекта.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ мисля, че който радѣ за интереситѣ на кооперацията и на консоматоритѣ . . .

И. Василевъ (з): И на фабрикантитѣ!

К. Пастуховъ (с. д): . . . и който се бори съ захарния картелъ, той не може да гласува за единъ законъ, въ който се предвижда наказание до 3 години затворъ за онзи, който продава евтино, защото народътъ иска евтиния и се бори противъ скъпотията, тогава когато вие защитавате скъпотията.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Трѣбва да се съжалява, че единъ старъ парламентаристъ, като г. Пастуховъ, ни занимава все съ единъ и сѣщи въпросъ винаги, колчемъ вземе думата, независимо отъ това, по кой членъ отъ законопроекта говори. Ако е въпросъ за цената на захарта, за цената на цвеклото и пр. — нѣща, които вече се обясниха — тая материя се уреди, г. Пастуховъ, въ чл. 2 на законопроекта, който вече се гласува.

К. Пастуховъ (с. д): (Казва нѣщо)

И. Василевъ (з): Мълчи тамъ бе, кречетало!

Д. Нейковъ (с. д): Това е простачина!

И. Василевъ (з): Г. Пастуховъ прави тукъ адвокатлъкъ.

К. Пастуховъ (с. д): Адвокатушки безъ клиента нѣма да ме уплашатъ.

А. Капитановъ (з): Азъ ще те уплаша, като взема помощното отъ баба Кирикица. Ще Ви питамъ азъ тогава кжде сѣ акциитѣ ѝ

Д. Нейковъ (с. д): Тѣзи, които апострофиратъ така, сѣ простаци. Преди да говорите за баба Кирикица, вие трѣбва да кажете кжде сѣ милионитѣ на Стамболийски.

К. Пастуховъ (с. д): За кражбитѣ ви, за злоупотребленията, за стотѣхъ и двадесетъ милиона на Стамболийски, за тѣхъ кажете!

А. Капитановъ (з): Най-напредъ Вие ще кажете-кжде сѣ акциитѣ на баба Кирикица!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): Когато си създадешъ клиента, тогава ще приказваме. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Пустнете и една кучка да ни сдави. Кръвта, която пролѣхте, ви смущава.

П. Попивановъ (з): Вашитѣ шайки ли, вашитѣ шпиц-команди ли, които избиваха, ви казваха за паритѣ на Стамболийски?

А. Капитановъ (з): (Къмъ К. Пастуховъ) И Вие при-казвате за кръвта на избититѣ! Не Ви е срамъ!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ А. Капитановъ) Научете се да се държите прилично. Това не е яхъръ, а Парламентъ.

П. Попивановъ (з): Вашата партия е прокажена партия за българския народъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г-да, недейте смущава работата на Парламента.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Захарята развълнува кръвта въ жититѣ на стария общественикъ, г. Пастуховъ, . . .

И. п. Василевъ (з): Ржцетѣ имъ сж оцапани съ кръвъ.

Министъръ Д. Гичевъ: . . . за да чуемъ отъ него странната теория, че въ тая Камара иматъ право да говорятъ съ амломбъ само адвокатитѣ съ голѣма клиентела! Нека българскиятъ народъ запомни добре, че патентъ на добри общественици иматъ само тѣзи, които, като адвокати, сж успѣли да си създадатъ добра клиентела, и тѣзи, които въ Народното събрание поематъ защитата на нѣкои отъ своитѣ клиенти, които сж ги плащали и отъ които чакатъ утре да бждатъ платени. (Ржкопльскания отъ земледѣлцитѣ)

К. Пастуховъ (с. д): Нѣма да Ви помогне демагогията.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Плаче се за евтина захаръ. Г. Пастуховъ е борецъ за намаляването цената на захарята. (Възбуждения отъ социал-демократитѣ) Не е ли естествено тогава да попитаме ние този неискренъ и фалшивъ борецъ за поевтиняването на захарята, какво имъ прѣчи на тѣхъ това намаляние въ цената на захарята, което се прави отъ захарния картелъ, да го дадатъ на българския консоматоръ? Нали сте борци? Тогава, преди да победите и надвиете другитѣ, надвийте собствената си алчностъ. Нима централа „Напредъ“ не би могла да помине безъ една незаконна печалба? Казватъ: цената на захарята ще се увеличи, за да се облагодетелствувалъ захарниятъ картелъ — противъ който се боримъ — като му ставаме агенти и пласьори на производството.

Г. г. народни представители! Когато се разискваше за цената на захарята и цвеклото, азъ ви казахъ, че цената на захарята ще я опредѣля Министерскиятъ съветъ — нѣма да я опредѣля Министерството на земледѣлието — и ще я опредѣля съ огледъ на много съображения: съ огледъ цената на цвеклото, съ огледъ цената на труда и съ огледъ, най-после, на това, какво трѣбва да се направи, за да може този запасъ отъ 20 милиона килограма захаръ — който ние не искаме да се изконсомира вътре въ страната, за да спремъ производството на захаръ за една година — да бжде изнесенъ въ чужбина.

Я. Сакжзовъ (с. д): Г. министре!

Министъръ Д. Гичевъ: Достатъчно прекъсвахте. Ще вземете думата и ще се обясните.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Сакжзовъ!

Я. Сакжзовъ (с. д): Всѣка година ли Министерскиятъ съветъ ще се занимава? (Тропане по банкитѣ отъ земледѣлцитѣ)

Д. Нейковъ (с. д): Страшна работа — единъ апострофъ! Тропайте!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Нѣмате думата, г. Сакжзовъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Министерскиятъ съветъ, преценявайки всички съображения, ще вземе своето решение, и бждете сигурни, че нѣма да го вземе, ржководенъ отъ шума на заинтересованитѣ или уплашенъ отъ демагогията на нѣкои около цената на захарята за вътрешна консомация.

Азъ, обаче, трѣбва да опровергая г. Пастуховъ, който иска да заблуди народното представителство и обществото, като казва, че ако евентуално стане едно повишение, отъ това повишение ще се ползува въ $\frac{1}{5}$ кооперативната фабрика „Българска захаръ“, а въ $\frac{4}{5}$ — захарниятъ картелъ. Г. г. народни представители! Кой има шокъ отъ захаръ, който не позволяваме да бжде продаденъ вътре въ страната? Кой има захаръ, който, ако продаде вътре, ще я продаде по 12.80 л., а ако я изнесе вънъ, ще я продаде по 3.50 л.? Кооперативната фабрика „Българска захаръ“ или захарниятъ картелъ? Смѣтате ли, че захарята въ България струва 3.50 л.? Смѣтате ли, че ако захарята на кооперативната фабрика „Българска захаръ“ струва 11.20 л., може на останалитѣ фабрики да струва само по 3.50 л.? Когато ги заставимъ да изнесатъ — като имъ отнемемъ възможността да продаватъ вътре, което е една косвена принуда да изнесатъ, защото тѣ нѣматъ интересъ да държатъ захарята на пирамиди и да си правятъ паметници — като ги заставимъ да изнесатъ едно количество отъ 20 милиона килограма, вие въ никой случай не можете да ни обвините, че при тия цени, на които ще се продава захарята, ще бжде поставенъ въ по-привилегировано положение картелътъ отъ кооперативната фабрика „Българска захаръ“. Кой има тая привилегия: вмѣсто да продаде известно количество захаръ по 3.50 л., да продаде всичкото си производство на вътрешния пазаръ по високата цена, безъ да бжде принуденъ да търпи загуба отъ износъ? И ако искате да знаете, тукъ бѣше голѣмата борба на захарнитѣ фабрики — да заставимъ фабриката „Българска захаръ“ въ с. Долна-Митрополия да изнесе известно количество захаръ, за да може по този начинъ не само да намали печалбитѣ си, както тѣ ги намаляватъ, но да се сведе цената за нея подъ 18 л. и фактически тя да губи и да бжде поставена въ невъзможностъ да съществува отъ тукъ нататъкъ.

Но на предмета, който се третира въ чл. 6. Повърнахъ се, защото трѣбваше да отговоря на едно недоброе въѣдно дабетиране по този членъ, засѣгвайки една материя, уредена въ чл. 2. Въ чл. 6 сж предвидени известни санкции за нарушения отъ страна на фабрикантитѣ. Първата е, че се глобяватъ фабрикантитѣ съ по 1.500 л. на не-засѣтъ съ цвекло декаръ. Азъ правя предложение, следъ думата „декаръ“ да се прибавятъ думитѣ „по тѣхна вина“ — да се разбира, че се глобяватъ, ако по тѣхна вина е засѣто по-малко цвекло, за да не излѣзе, че за грѣхове на цвеклопроизводителитѣ, които сж контракували, ние трѣбва да накажемъ и да глобимъ съответната захарна фабрика.

Сжщо така предлагамъ, следъ думитѣ „за несѣбрано отъ производителитѣ захарно цвекло“ да поставимъ „отъ догворенитѣ декари“; значи, ако фабрикантитѣ не събератъ цвеклото отъ декаритѣ, които сж били контракувани между тѣхъ и цвеклопроизводителитѣ, заплащатъ и т. н.

Г. Говедаровъ (д. сг): Пакъ ако не го събератъ по тѣхна вина.

Министъръ Д. Гичевъ: Азъ казвамъ, ако не приематъ произведеното цвекло отъ договоренитѣ декари.

Г. г. народни представители! Изказаха се тукъ дълги тиради противъ ограничението, непременно да се продава по цена, пресмѣтната, калкулирана, опредѣлена и наложена отъ Министерския съветъ. Дълга да ви заявя, че ограничението, което би дало възможностъ да се опредѣля на фабрикантитѣ, какво ще продаватъ, не се явява така необходимо, както би било, ако ограниченията въ прѣдставящитѣ членове не съществуваха. Но за да се види, че всички тукъ се боримъ за поевтиняване и за защита интереситѣ на консоматора, азъ нѣмамъ нищо противъ изхвърлянето на думитѣ „или по-малка“ и се надѣвамъ, че самъ г. Пастуховъ и г. Нейковъ, . . .

Д. Нейковъ (с. д): Ще бждемъ доволни.

Министъръ Д. Гичевъ: . . . като размислятъ по-спокойно, ще приематъ една добавка, споредъ която да се забрани на захарнитѣ фабрики да правятъ, подъ каквато и да е форма, на ангреситѣ отстъпки въ цената на захарята, които отстъпки не отиватъ въ полза на консомацията.

матора. Т. е. ако фабриките правят отстъпка от нормираната цена лев-два-три-пет и тая отстъпка отиде в полза на консоматора, тя е законна, не се наказва, не се преследва. Наказва се и се преследва, обаче, онази отстъпка, която се прави в полза само на едрит бакали и на кооперации и учреждения, които са агенти на захарния картел и в негова услуга при пласирането на захарта му.

Съ тѣзи нѣколко бележки и обяснения вървамъ добре да съмъ изяснилъ смисъла, прокаранъ вѣ този членъ, и затова моля да бѣде гласуванъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Дойчиновъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Вѣрно е, че вѣ чл. 6 сѣ предвидени санкции само за евентуалнитѣ нарушения на закона отъ страна на фабриките. Ако се касаеше до размѣра на тѣзи санкции, не би заслужавало толкова много да се разисква и спори, защото отъ значение е не размѣрътъ на санкциите, а целта, която се преследва съ тѣхъ — да бѣдатъ точно изпълнени договорнитѣ задължения, поети отъ фабриките и отъ държавата. Обаче азъ съмъ длъженъ да направя тукъ следнитѣ забележки.

Тѣй както е редактиранъ чл. 6, азъ намирамъ, че е вѣ пълно противоречие съ целите, които преследва законътъ. Първата целъ, която г. министърътъ преследва съ този законъ, за която ние ще му дадемъ пълна подкрепа, е да се развие цвеклопроизводството — една култура, която дава доста добри доходи на българскитѣ земледѣлци. На второ мѣсто, целта е да се преработва цвеклото вѣ България, за да може българскиятъ консоматоръ да получи по-евтина захаръ, безспорно, като не се изпускатъ изъ предъ видъ и приходитѣ, които държавата ще получи. На трето мѣсто, като се преследватъ тѣзи две цели, азъ бихъ желалъ да не се забравя и друга една целъ — да се стабилизиратъ захарнитѣ фабрики, които ще бѣдатъ пазара на суровото произведение — захарното цвекло.

Азъ намирамъ, че тѣй както е редактиранъ чл. 6, вѣ връзка съ чл. 2, където се налагатъ известни ограничения и само задължения на фабриките, има една опасностъ — вмѣсто да разширимъ производството на захарно цвекло до размѣри, които да донесатъ голѣми доходи на нашитѣ цвеклосѣячи, ще изпаднаемъ вѣ положение да сведемъ производството на захарно цвекло и на захаръ само за нуждитъ на вътрешния пазаръ, независимо отъ фондовете, които се предвиждатъ за насърчение износа на захаръ на външния пазаръ. Виждаме, че се създаватъ само задължения на захарнитѣ фабрики, които тукъ, вѣ Народното събрание, и отъ Министерството на земледѣлието се квалифициратъ като единъ грабителски картелъ, като се забравя обстоятелството, че съ закона противъ картелитѣ и по решение на картелната комисия днесъ вече захаренъ картелъ не съществува, а има само отдѣлни захарни фабрики, съществуващи възъ основа на законни постановления, които фабрики, по силата на тѣхнитѣ договори съ държавата за отстъпениитѣ имъ концесии, сѣ поели само задължението да произведатъ при дадени условия, износни или не, захаръ. Сега, ако се създадатъ само задължения за фабриките, безъ каквито и да е улеснения, азъ не мога да бѣда много възхитенъ отъ тезата, която защищаваше г. Бешковъ — че тукъ имаме вече едно начало на намѣса на държавата вѣ частно-стопанската областъ и заграбване отъ държавата вѣ нейнитѣ ръце производството на захаръ, изобщо на цвекловата култура. Не мога да се съглася за туй, защото нито по силата на справедливостта, нито по силата на който и да е законъ човѣшки ние можемъ, безъ да гарантираме известно правно съществуване и безъ да гарантираме известни интереси на тия фабрики, да имъ наложимъ само задължения и то по начинъ такъвъ, че да понасятъ само рискове и загуби вѣ полза единствено на производителитѣ. И ако не можемъ да направимъ потребното, за да улеснимъ фабриките, трѣбва да се запитае: ако евентуално всички фабрики, при тия условия, не намѣрятъ интересъ да работятъ — защото капиталътъ иска две нѣща: първо, сигурностъ, и второ, съответни печалби за амортизация на капитала и за възнаграждение труда на управницитѣ на фабриките — къде е гаранцията, че тия фабрики нѣма да се затворятъ? Азъ задавамъ тогава на г. министра въпросъ: ако последва затваряне на захарнитѣ фабрики, готова ли е държавата да продължи захарното производство, да отвори фабриките съ свои собствени срѣдства и готова ли е да подпомогне която и да е друга фабрика, даже една кооперативна, каквато е „Българска захаръ“?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Разумява се, че е готова.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Вие виждате, г. г. народни представители, че така сложенъ въпросътъ, вѣ законопроекта има една голѣма непълнота и ние, вмѣсто да изпишемъ вѣжди, ще извадимъ очи — вмѣсто да насърдимъ захарната индустрия, вмѣсто да докараме голѣми приходи на нашия цвеклопроизводителъ, можемъ да спънемъ и да унищожимъ и самата захарна индустрия, и самото производство на цвекло.

Това е единъ много опасенъ прецедентъ и азъ обръщамъ вниманието — по поводъ чл. 6 — на почитаемото Народное събрание да внимава, защото въпросътъ е по-сериозенъ, отколкото той се рисува по нашитѣ желания и нашата идеология.

На второ мѣсто, г. г. народни представители, вѣ ограничението, което има вѣ чл. 6, азъ виждамъ една прѣчка за постигане една отъ целите — втората — на законопроекта. Хемъ желаемъ да имаме евтина захаръ за българския консоматоръ, хемъ желаемъ, отъ друга страна, да бѣде добре платено суровото произведение — захарното цвекло. Противъ първото нѣщо — евтина захаръ — нѣмамъ нищо противъ, обаче не виждамъ какъ то може да бѣде постигнато. Защо? Защото, когато се туря една санкция, единъ предѣлъ за ограничение спекулацията, обикновено по правилата на всички закони, на морала, на справедливостта, се поставя граница за ненадминаване на единъ максимумъ отъ цени, но по никой начинъ не се поставя ограничение за намалението на тия цени. Напротивъ, когато се поставя граница на максимума на ценитѣ, открива се вратата за една конкуренция, за поевтиняване на ценитѣ. Вѣ дадения случай г. министърътъ добре направи, дето се коригира и каза да се премахне думата „по-малка“, защото това щѣше да бѣде аномалия. Той явно даваше да се разбере, че когато ние преследваме целта да наложимъ на захарната индустрия да дава по-евтина захаръ, същевременно отиваме по пътя на фаворизацията на отдѣлни фабрики. Сега това се премахва.

Обаче едно ново ограничение, което г. министърътъ внася, е именно да се не прави отстъпка вѣ друго направление, освенъ за интереса на консоматора. Азъ смѣтамъ, че това ограничение нѣма смисълъ заради това, защото, когато се върви по пътя на малонадаването, това малонадаване ще отиде постепенно до консоматора. Защото ще трѣбва да се отстъпи и на този, който ще продава на дребно. Туй ограничение, прочее, ако се вложи, ще докара тъкмо обратни резултати.

Ето защо, като се противопоставямъ на поставяне минималното ограничение, азъ съмъ за поставяне предѣлъ на максималнитѣ цени и ще моля г. министра тая нова редакция, която даде вѣ тая областъ, да я оттегли, защото тя по другъ пътъ създава тѣй наречения монополъ, който вѣ дадения законопроектъ, съ огледъ на втората целъ — поевтиняване на производството — нѣма си мѣстото.

Г. г. народни представители! При третата целъ на законопроекта — покровителството — ние трѣбва да бѣдемъ много внимателни и да не отидемъ до такава степенъ на покровителство, щото да унищожимъ самото захарно производство, защото тогава ще унищожимъ изцѣло всичко онова, което съставлява идеологията на настоящия законопроектъ.

Ние, отъ нашата парламентарна група, нѣмахме възможностъ да се изкажемъ по принципа на законопроекта, за да се противопоставимъ на она възгледъ, който се изтъкна тукъ съ голѣмо тържество, че това е първото начало на силна намѣса на държавата вѣ областта на стопанскитѣ правоотношения и че това било великото начало, което ще създаде бѣдещето на нашето стопанство. Вардете се, г. г. народни представители, тъкмо отъ това увлѣчение. Защото държавата трѣбва да стои отгоре, като наблюдателъ, като арбитъръ вѣ стопанскитѣ правоотношения, но никога да не поема отговорностъ вѣ създаване блага на маситѣ и за тѣхнитѣ частноправни отношения. Защото отидете ли дотамъ, вие ще поемете голѣма отговорностъ, ще се нагърбите съ страшни задачи вѣ стопанската областъ, които, като надминатъ административното ви положение, ще ви поставятъ вѣ положението на земледѣлецъ, на търговецъ, на всичко онова, което се нарича естатично състояние, а тоя естатизъмъ никъде не е процѣвтъ вѣ настоящия вѣкъ и никъде нѣма да процѣвти.

Ето защо азъ, изтъквайки тия възгледи тукъ, като имамъ предъ видъ целите, които преследва законопроектътъ, заявявамъ, че тия цели, за да бѣдатъ постигнати, трѣбва да бѣдатъ и улеснени. Но има друго нѣщо, което ще искамъ отъ г. министра. Тѣ знаятъ колко коства българското производство на захаръ. Какъвъ процентъ

смѣта г. министърът на земледелието да определи като една законна печалба, бруто печалба, плюс разноска на тия фабриканти и каква ще бъде цената на захарта за консоматора? Защото, г. г. народни представители, ние, българското Народно събрание, ще трябва да преследваме една цел, а то е именно тази: колкото се може повече български граждани да се интересуват и да могат да консомират повече захар. Това ще бъде едно насърчение и на самото производство, това ще бъде истинското благосъстояние. А за да има това нещо, спекулата трябва да бъде ограничена и тия правоотношения трябва да бъдат ясно установени — какъв процент ще се смѣта върху разходите, върху вложения капитал и, като компенсация на труда на фабрикантите, какъв процент да се даде печалба на едро и след туй пък и на дребно. Защото, без тия обяснения на Народното събрание, за мене си остава неопределена мърката, на която ще застане Министерският съвет в дадения момент, за да определи тия цени. А тия цени нормират ли ги, безспорно е, българското общество с право ще пита, кое е основанието ви, за да дадете такъв и такъв размер, а да не дадете друг размер. И понеже въпросът се касае до тая нормировка, която е сложена като основа на самия законопроект, именно санкцията, че нямате право да надминете тая норма, нямате право и да слѣзете под тая норма, ние искаме да знаем, кои ще бъдат основанията на Министерският съвет, и направени ли сѣ тия смѣтки, за да можем поне в дадения случай, като тълкувания, съобщени от г. министра, да имаме тия сведения. Ето защо аз ще Ви моля, г. министре, това последното ограничение, което дадохте, като безпредметно, оттеглете го и оставете закона чист. Определете само максимума, като санкция, да не се надминава определената цена от Министерския съвет, а открийте вратата на конкуренцията по пътя на малонадаването, за да постигнете и втората цел — евтина българска захар.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Жеко Малджаровъ.

Ж. Малджаровъ (з): Г. г. народни представители! Въ чл. 6 за неустойката на захарните фабрики, по отношение на първия пункт, дали да се турне като обезщетение и глоба 1.500 л., дали глобата да бъде по-голяма или по-малка — разбирамъ, но не разбирамъ кой е критерият, по който, при втория случай, когато захарните фабрики не ще приемат цвеклото, министерството ще иска да се плаща на декаръ, на цвеклопроизводител 1.000 л. Този критерий сигурно не съществува, щомъ е поставенъ този максимумъ — 1.000 л. на декаръ. Известно е, че единъ декаръ може да даде и единъ тонъ цвекло, а може да даде и половинъ тонъ; известно е също, че при едни производствени условия и при по-голяма добросъвестност отъ цвеклопроизводителъ той може да получи три тона, а при други условия може да получи единъ тонъ. И азъ питамъ сега: когато, отъ една страна, имате единъ цвеклопроизводител, който е употребилъ максимални усилия да догони единъ максималенъ резултат, за да получи отъ единъ декаръ много повече цвекло, отколкото другъ единъ цвеклопроизводител, който не е обръналъ внимание на производството и е положилъ само обикновени усилия, какъ вие ще определите и на единия и на другия да се плати 1.000 л. на декаръ? Азъ смѣтамъ, че щомъ въпросътъ е за неполучено отъ фабриките цвекло — защото тукъ не става въпросъ за неполучени декари — вие ще плащате за неполучено цвекло, а не на декаръ.

Нѣкой отъ земледѣлците: Незасѣтъ декаръ съ цвекло.

Ж. Малджаровъ (з): За цвеклото, което захарните фабрики ще откажатъ да получатъ — това е въпросътъ. И, следователно, азъ привличамъ вниманието на г. министра на земледелието да се определи да се плаща на цвеклопроизводителъ на тонъ цвекло, отказано да бъде получено отъ захарните фабрики. Ако единъ цвеклопроизводител е контрактиралъ, е сключилъ договоръ за 10 декара, и вие определите, да предположимъ, за единъ декаръ да се платятъ 1.000 л., кой е максимумътъ производство — 2 или 3 тона — за които ще трябва да се плати? По 200 л. на тонъ цвекло ли ще турите, което не е получено отъ захарните фабрики, или по 500 л.? По-рано ние имаме едно положение, когато захарните фабрики контрактираха при старитъ условия и отказваха да получаватъ цвеклото отъ цвеклопроизводителитъ, по едни или други съображения. Въ едни случаи тѣ обвиняваха Министерството на жѣлѣзниците, че не имъ давало вагони, въ други случаи

обвиняваха цвеклопроизводителитъ, че не подготвял, че не изрѣзвалъ хубаво цвеклото, въ трети случаи — че цвеклото било измръзнало и цвеклопроизводителитъ не го доставял навреме. Имаше много случаи, когато захарните фабрики отказваха да получатъ цвеклото. Също и сега ще има такива случаи, когато тѣ ще отказватъ да получатъ цвеклото. И вие ще имъ определите, какво ще платятъ тѣ на цвеклопроизводителитъ. Вие, обаче, трябва да наложите на захарните фабрики глоби, които тѣ трябва да платятъ за тонъ цвекло, а не за декаръ. Това е базата, друга база не може да има. Тогава вие мене, който ще произвеждамъ цвекло въ черноземъ, ще ме накарате да употребя голѣми усилия, за да мога да получа три тона на декаръ; вие мене ще ме накарате да пусна ралото единъ-два пъти, да набраздя нивата, да пусна релосѣялата и въ края на краищата ще чакамъ да мине глобата, защото ако фабриките не получатъ цвеклото, азъ ще получа повече, отколкото ако положа усилия и получа цвекло. Ето защо азъ казвамъ, че нѣма да има никаква справедливостъ при плащането на тия 1.000 л. Въ Ихтиманско, напр., единъ декаръ дава петъ тона цвекло. Въ Софийско — и то край Искра — максимумъ вие можете да получите три тона цвекло; въ Чирпанско вие можете да получите най-много единъ и половина тона цвекло, но въ замѣна пъкъ на това, имате по-голяма захарност.

Затова е справедливо, и Министерството на земледелието трябва да определи на цвеклопроизводителъ, следъ като той е употребилъ всички усилия, следъ като е изразходвалъ толкова трудъ, за да получи цвекло, какво ще му се плати за този трудъ и за този разходъ, който е направилъ поради това, че захарните фабрики сѣ отказали да получатъ това негово цвекло.

Азъ моля г. министра на земледелието, да обмисли този въпросъ и да определи да се плаща обезщетение за цвеклото не на декаръ, а на тонъ, защото цвеклото се продава на тонъ.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. ср): Азъ ще моля г. министра на земледелието да се съгласи въпросътъ за глобата и обезщетението по текста на чл. 6, да се уреди по начина, по който се обжалватъ всички наказателни постановления. По този текстъ вие ще имате глоби, може би, за стотини хиляди и милиони лева. При най-добра воля, г. министърътъ ще решава въз основа на онѣзи актове, които му сѣ представени отъ неговитъ органи, такива, каквито сѣ тѣ, и може да попадне въ грѣшка. Прочее, налага се заинтересованитъ, които смѣтатъ, че дадена глоба е несправедливо наложена, да иматъ право да се отнесатъ, представяйки всички разполагаеми доказателства, къмъ една втора инстанция по същество — принципъ, който приехме и въ закона за картелитъ; принципъ, който е едно основно правило и едно основно начало въ нашата наказателна система.

И азъ ще моля г. министра на земледелието да се съгласи съ този членъ да се занимае комисията и да приеме като начало, че наистина тѣзи постановления подлежатъ на обжалване по общия редъ на обжалване наказателнитъ постановления у насъ.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Азъ нѣмаше да взема думата, ако не стана тълкувание относно обезщетението, което трябва да се плаща, когато фабриките откажатъ да приематъ произведеното вече цвекло. Обезщетението, което е определено въ чл. 6 да се плаща на декаръ, не е равностойността на онова по-голямо или по-малко количество цвекло, което може да бъде изработено отъ цвеклопроизводителъ, а е едно обезщетение отъ неустойка въ единъ договоръ. Така че азъ смѣтамъ, че ако ние възприемемъ това, което най-добросъвестно ни препорѣчва г. Малджаровъ, ще дойдемъ до положение да не можемъ да установимъ, или пъкъ да установимъ нѣкакви други институти, следъ като захарните фабрики откажатъ да ни приематъ цвеклото, да имаме кантари на други мѣста, други комисии, които да констатираатъ, колко цвекло е произведено, ще се натъкнемъ на една сложна процедура. Смѣтамъ, че въ единъ договоръ можемъ да туримъ едно обезщетение и по-малко, и по-голямо. Тукъ, въ законопроекта, е казано, че това обезщетение трябва да бъде 1.000 л. Това е срѣдната производителна цена за

тонъ цвекло, като се вземе предъ видъ и най-лошата реколта, и най-добрата, защото при най-лошата реколта нѣмаше по-малко производство отъ единъ тонъ, а, отъ друга страна, нѣмаше пъкъ и производство повече отъ 5 тона.

Г. Говедаровъ (д. сг): Срѣдно е два тона.

А. Капитановъ (з): Срѣдното производство се движи къмъ 2—3 тона. — Така че това, което е поставено тукъ като обезщетение, е правилно. Не бихъ се противопоставилъ на онова, което иска г. Маджаровъ, ако не бѣше съпроводено съ една процедура технически страшно сложна и може да станатъ злоупотребления. Смѣтамъ, че тъй, както е предвидено въ законопроекта, е много правилно, защото не трѣбва да ангажираме кантари на друго мѣсто, които нѣма да върваме.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Предложението на народния представител г. Жеко Маджаровъ, като наказателна санкция — това е наказателна санкция — фабриките, които евентуално не биха прибрали цвеклото, добито отъ декарите, които сж контракували съ производителитѣ да бждатъ засѣти, да плащатъ по 1.000 л. на тонъ обезщетение на производителя и 500 л. глоба на специалния фондъ при министерството, може да е по-справедливо. Но нека се има предъ видъ, че ние не целимъ по този начинъ да накараме фабрикантитѣ да обезщетятъ количеството цвекло, което е останало въ производителя, а целимъ да предвидимъ една наказателна мѣрка, която, съ нейната тежестъ, смѣтаме, че ще бѣде достатъчна, за да накара фабрикантитѣ да не допускатъ такива нарушения. Азъ смѣтамъ, че нѣма да се намѣри фабрика, която, като знае, че даже да не прибере цвеклото, ще плати 1.000 л. обезщетение на декаръ, да не си разбира смѣтката, а да е готовъ да остави цвеклото на нивата и да плати 1.000 л. обезщетение на декаръ. Още повече, че другиятъ начинъ, който се предлага, е много неудобенъ. Вие знаете, че докато фабриките не прибератъ цвеклото, докато не го извадятъ отъ земята, нѣма какъ да се изчисли неговото гегло. Освенъ туй, ще трѣбва да отивате на нивата да го мѣрите и въ концѣ концовъ, дори при една по-голяма реколта, това цвекло ще остане у производителя, който може да го употреби било за изхранване на добитѣка си, било за друго.

Относно предложението на г. Говедарова за допускане, освенъ касационната, и апелативна инстанция, това предложение може да бѣде обсъдено въ комисията, ако може да се направи нѣщо, да се даде една по-ефикасна защита евентуално на тѣзи, които ще бждатъ глобявани, ще го направимъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Поне за по-големитѣ глоби.

Министъръ Д. Гичевъ: Касателно забележитѣ на г. Дойчинова, които съвсемъ не се касаятъ пакъ до този членъ за цената на цвеклото, че била твърде голяма, че сме фаворизирали производителитѣ и т. н., дължа да подчертая, че това, което даваме, не се различава отъ онуй, което даватъ другитѣ страни. Напримѣръ, една Франция дава 1.034 л. на тонъ; Германия — 600 л. на тонъ; Унгария — 285 пенго на квинталъ, което значи 740 л. на тонъ; Австрия дава 5 шилинга на квинталъ, което значи пакъ около 1.000 л. на тонъ, като за поддържане високитѣ цени на захарта въ Австрия е възприета системата на високитѣ вносни мита на захарта: вносното мито е 31 златни шилинга за квинталъ. Държавата дава субсидии както на цвеклопроизводителитѣ, тъй и на фабрикантитѣ, съ целъ да насърчи захарното производство. Раздаденитѣ общо субсидии презъ 1929 г. възлизатъ на 5½ милиона шилинга; презъ 1931 г. тия субсидии възлизатъ на 33 милиона шилинга, поради понижение цената на захарта; презъ 1931 г. субсидиитѣ, дадени на цвеклопроизводителитѣ, възлизатъ на 66 гроша на квинталъ произведено цвекло.

Както виждате, тия въпроси, впрочемъ, се изясниха достатъчно досега и не знамъ защо по този членъ се повдигатъ — това е една политика, която намира оправдание сега особено, когато всички държави гледатъ да се самовадолятъ, когато гледатъ съ всички възможни срѣдства да ограничатъ вноса въ себе си, когато всички държави предприематъ едни мѣрки достатъчно ефикасни, за да се защитаватъ отъ конкуренцията на чужбина и да насърчаватъ и гарантиратъ своето собствено производство.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Не, обаче, противъ вътрешната конкуренция. Напротивъ, насърчаватъ вътрешната конкуренция.

Министъръ Д. Гичевъ: Както виждате, ние не желаемъ да унищожаваме вътрешната конкуренция. Азъ отминавамъ това възражение, защото го смѣтамъ много несериозно. Даже либералитѣ сж се отказали въ днешно време да поддържатъ либерализма въ стопанскитѣ отношения на хората. Когато една Англия, майката на тая доктрина, вече я напустила и виждате, че тамъ прибѣгватъ до протекционитѣ мита, тукъ, въ България, да развivate тепърва тая теория, че държавата трѣвало да се издигне нависоко и да гледа като сеирджия, да не се мѣси, струва ми се, че Вашето предложение, г. Дойчиновъ, е закъснѣло съ нѣколко десетилѣтия. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Това още не е победа. Можемъ да поспоримъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Не можемъ днесъ да се носимъ на крилетѣ на невмѣшателство. Държавата се мѣси и трѣбва да се мѣси.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Но не може да става стопанинъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Ако приемемъ Вашата рецепта и кажемъ на г. г. захарофабрикантитѣ и на г. г. цвеклопроизводителитѣ: споразумейте се — какво значи това? Това значи, захарофабрикантитѣ, които сж по-силни, просто да заставятъ цвеклопроизводителитѣ, които сж дребни, слаби и бедни, да приематъ диктуванитѣ под формата на ултиматумъ и опредѣлени цени отъ захарофабрикантитѣ. Ако ли пъкъ ние кажемъ, че предоставяме на захарнитѣ фабрики сами тѣ да опредѣлятъ цената на захарта на вътрешния пазаръ, а държавата да не се вмѣсва, за да останемъ върни на вашия принципъ, това значи да дадемъ възможностъ на захарнитѣ фабрики да реализиратъ това, което тѣ искатъ отъ насъ и за което пледираха: вдигнете, казваха тѣ, нормировката на захарта и тогава цената и ще падне по-ниско, по-силата на конкуренцията. А знаете, че тамъ, където има едно почти монополно производство и където може да има едно негласно споразумение, законътъ за конкуренцията, законътъ за търсенето и предлагането нѣма вече абсолютно никакво приложение. Това значи, че вмѣсто да защитимъ интереситѣ на консоматора, да го оставимъ да бѣде ограбванъ, да оставимъ да бѣде ограбванъ и дребниятъ производителъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Много сте краенъ въ това отношение.

Министъръ Д. Гичевъ: На пръвъ погледъ захарофабрикантитѣ, на които вие се явявате тукъ негласни защитници, казватъ, че тѣ сжщо нѣматъ полза, ако държавата не се мѣси, т. е., ако ги оставимъ на свободна борба съ чуждостранната конкуренция. Държавата ще се мѣси, мѣсила се е и ще се мѣси, защото всѣки день животътъ налага и оправдава нейното вмѣшателство въ стопанския животъ на хората.

Г. Говедаровъ (д. сг): Но разумно да е вмѣшателството й.

Министъръ Д. Гичевъ: Безспорно, това вмѣшателство трѣбва да бѣде разумно. То трѣбва да изхожда отъ началото винаги да бѣде въ защита на повечето интереси, на по-важнитѣ интереси и да бѣде въ помощ на икономически слабитѣ въ борбата имъ за по-носненъ животъ, защото силнитѣ, като достатъчно силни, могатъ и сами, безъ държавна подкрепа и защита, да се защитятъ, г. Дойчиновъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Че кой оспорва това?

И. Василевъ (з): Само либералитѣ не могатъ да разбератъ това.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Разбивате отворени врата, г. министри.

А. Капитановъ (з): Не е ясно, г. министри, какъ ще се констатира отказването?

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Държавата не може да бжде стопанинъ. Тя може да се намѣсва само въ полза, но не да унищожава стопански предприятия, не да заповѣдва.

Ж. Маджаровъ (з): Ти само фабрикантския капиталъ виждашъ и него защитавашъ, а капитала на дребния производителъ не виждашъ и не го защитавашъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Можемъ да поспоримъ по тоя въпросъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 6 тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, заедно съ прибавките, предложени отъ г. министра на земледѣлието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь: С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 7. Крайниятъ срокъ за сключване договори по чл. 1 отъ настоящия законъ за настоящата година е 5 априлъ 1932 г. До 1 октомврий н. г. всички захарни фабрики, които сключатъ договори за засѣване захарно цвѣкло, могатъ да продаватъ отъ наличнитъ си запаси захаръ по процентъ, опредѣленъ отъ Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти, съответствуващъ на производството имъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 7 тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь: С. Славовъ (з): (Чете)

„Чл. 8. Изпълнението на настоящия законъ се възлага на министра на земледѣлието и държавнитъ имоти. Настоящиятъ законъ отмѣня всички закони и наредби, които му противоречатъ.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 8 тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Моля да се пререде точка трета и да се пристѣпи къмъ разглеждането на точка четвърта отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за измѣнение на чл. чл. 50, 69 и 71 отъ закона за горитѣ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. министърътъ на земледѣлието предлага, вмѣсто къмъ точка трета, да се пристѣпи къмъ разглеждането на точка четвърта отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за измѣнение на чл. чл. 50, 69 и 71 отъ закона за горитѣ.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристѣпваме къмъ разглеждането на точка четвърта — второ четене законопроекта за измѣнение на чл. чл. 50, 69 и 71 отъ закона за горитѣ.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Г. Шонговъ (з): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за измѣнение на чл. чл. 50, 69 и 71 отъ закона за горитѣ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Шонговъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Забележката къмъ чл. 50 отъ закона за горитѣ се измѣни изцѣло, като добива следната редакция:

Могатъ да се назначаватъ:

а) за надзиратели по лесокултурнитъ работи и по експлоатацията и провѣрители лица съ завършено прогимназиално образование или свършили четвърто отдѣление и съ едногодишна служба по горитѣ;

б) за младши горски стражари — лица съ завършено четвърто отдѣление на основното училище.

Служилитѣ досега надзиратели по лесокултурнитъ работи и по експлоатацията, провѣрители и младши горски стражари се ползватъ отъ разпоредбитѣ на настоящия законъ.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Шонговъ (з): (Чете)

„Чл. 2. Сроковетѣ, предвидени въ чл. 69 за сѣчене на низкостѣбленитѣ гори и въ чл. 71 за изнасяне материалитѣ вънъ отъ сѣчищата, по усмотрение на министра на земледѣлието и държавнитъ имоти, могатъ да бждатъ продължавани най-много съ единъ месецъ.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Това измѣнение се наложи миналата година, и то само за една година, поради тежката зима, която не даде възможност на много планински селища да изсѣкатъ опредѣленитѣ имъ етати и да извоятъ изсѣченитѣ материали навреме. Тая година имаме сѣщо така една тежка зима, която налага, ако не съ месецъ, поне съ 15—20 дни да се продължи срокътъ на тия селища, горитѣ на които бѣха много засѣжени и не можахъ да изсѣкатъ въ срока опредѣленитѣ имъ сѣчища въ широколистнитѣ гори — въ иглолистнитѣ гори сѣченето може да стане въ кръгла година.

Азъ моля това право на министра да бжде по-ограничено, като се каже, че той може да го упражни това право само „при дълга и снѣжна зима“. Защото министърътъ не може при всѣки случай да дава тия продължения на срока. Да се знае, че тия продължения се даватъ само когато населението е въ невъзможност да работи. При една хубава зима, когато селянитѣ сѣ могли да работятъ, да знаятъ, че не ще могатъ да разчитатъ на продължения на сроковетѣ.

Г. Говедаровъ (д. ср): Така е.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Енчевъ.

Г. Енчевъ (з): Преди още да се възприеме измѣнението на нашия календаръ, въ закона за горитѣ бѣше казано, че остава датата 1 априлъ. Обаче сега, по новия стилъ, 1 априлъ е на 14 априлъ. Както тогава гората на 14 априлъ, респективно на 1 априлъ, не се е развила и не е имало опасност, че тя може да претърпи крушение отъ рано сѣчене, така и сега, ако срокътъ бжде 15 априлъ, той ще се равнява на 1 априлъ по старъ стилъ и нѣма да има никаква опасност за гората.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Този въпросъ е отъ компетентностъ на специалиститѣ, но бждете сигурни, че ако имаме една нормална година, когато пролѣтъта започва отъ февруарий, никой лесовѣдъ нѣма да позволи на 15 априлъ да става сѣчъ. Това не може.

Г. Енчевъ (з): Азъ не правя предложение. Казвамъ, че и при старото положение бѣше 1 априлъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, заедно съ предложената отъ г. министра прибавка, като следъ думата „имоти“ се прибавятъ думитѣ „при дълга и снѣжна зима“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Д. Гичевъ: Предлагамъ за утре следния дневенъ редъ: (Чете)

Трето четене законопроектитѣ:

1. За търговия съ външни платежни срѣдства.
2. За насърчение сѣченето на захарното цвекло и производството на захаръ.
3. За измѣнение на чл. чл. 50, 69 и 71 отъ закона за горитѣ.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 30.

4. Одобрение предложението за одобрение V-то постановление на Министерският съвет, взето въ заседанието му отъ 5 мартъ 1932 г., протоколъ № 19.

5. Първо четене законопроекта за разрешаване на Симеоновската градска община, Харманлийска околия, да сключи заемъ.

Второ четене законопроектитѣ:

6. За закрила на земедѣлца-стопанинъ.

7. За облекчение на длъжниците.

8. За измѣнение т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини.

9. За пенситѣ за изслужено време.

10. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание (Разисквания).

11. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

12. Докладъ на прошетарната комисия.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Преди да гласувамъ дневния редъ, дължа да ви съобщя, че г. министъръ-председателъ утре ще отговори на питането на народния представител г. Кръстю Пастуховъ относно решението на финансовия комитетъ.

Които сж съгласни съ предложения дневенъ редъ отъ г. министра на земедѣлнето, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието за утре.

(Вдигнато въ 19 ч. и 40 м.)

Подпредседателъ: Н. ЗАХАРИЕВЪ

Секретари: { Д. ТОТЕВЪ
СТ. СЛАВОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ